Proletari din toate țările, uniți-vă !

CRONICA

25
(490)

Săptămînal politic-social-cultural editat de Comitetul județean pentru cultură și educație socialistă Iași, anul X nr. 25 (490), vineri, 20.VI.1975, 8 pagini, 1 leu

„Știința literaturii" la Iași

Desigur, titlul de față solicită o explicație prealabilă. Putem înțelege prin el evoluția „științei literaturii" care s-a desfășurat în regiunea de care ne ocupăm, cu alte cuvinte ne-am referi — în acest caz — la o schiță a istoriei disciplinelor care au ca obiect literatura și care au apărut în cadrul cultural al Iașului, dar totdeodată ar fi și mai adecvat să încercăm o **caracterizare** a mentalității ori structurii ieșene, un fel de descriere a tipologiei distincte a acestui colț reprezentativ de țară. Se înțelege că o astfel de preocupare presupune parcurgerea implicită a primei modalități, a celei istorice, dar aceasta urmează a fi redusă la faptele semnificative de bază.

Se reamintim mai întîi, autocuriozitatea ieșeană pentru structura ei psihică proprie, tendința de a se resimți ca o valoare morală, relativ diferențiată, în mozaicul național. Fapte literare ilustrează, încă din al patrulea și al cincilea deceniu al veacului trecut trăsătura de care vorbim. Evocăm anume tablourile ieșene ale lui Negruzzi, Kogălniceanu, Russo și Alecsandri izvorîte din ecourile balzaciene ale „fiziologiilor" ca și din creșterea conștiinței de sine a urbei în preajma jumătății de veac, în frămîntarea dintre aspectele feudale și cele moderne, sub înrîuriri occidentale. Se întîlnesc aci, după cum se știe, variate elemente de culoare locală, moravuri pitorești, tipuri și caractere, decoruri și descrieri de peisaje și — uneori — ca, de pildă, mai ales la Alecu Russo „cugetări" despre toate acestea, observații de moralist de tipul lui La Bruyère, atitudini critice față de societatea „poliției", nu rareori ascuțite satire.

Ceea ce trebuie reținut rămîne însă desigur, afecțiunea pentru urbe, pentru tradițiile și perspectiva ei de viitor, încrederea în contribuția ei la istoria civilizației naționale ca și mereu eficientul spirit critic atît de caracteristic localnicilor. Scriitori ulteriori după amintita perioadă au reluat tema, unii dintre marii clasici, apoi colaboratorii „Vieții românești", ca de pildă, Al. și Ionel Teodoreanu. De altfel, opinia obștească e convinsă de mult de existența unei astfel de structuri specifice și e firesc ca aceasta să apară și în diferitele domenii ale culturii cu atît mai mult în știința literaturii.

Trebuie spus, de la început, că termenul de „știință a literaturii" e, încă și astăzi, discutabil cu toate că a trecut peste un veac și jumătate de cînd cercetători competenți încearcă să-l impună prin analogie cu celelalte științe. Impresionismul, cu toate formele lui, se dovedește operant pînă în zilele noastre și minează, de altfel fără prea mult succes, fundamentarea științifică a studiului literaturii.

Cercetările ieșene în domeniul literar, desfășurate de peste un secol, au agreat termenul de „știință a literaturii", totuși și au respins, în genere, personalismul și impresionismul în critică. Încă din perioada pașoptistă sub înrîurirea lui Kogălniceanu s-a dus o luptă aprigă împotriva amestecului valorii operei cu „personalitatea" autorilor. Alecu Russo, printre cei dintîi, cerea de pe atunci, judecății critice, să nu ia „sama la persoane și starea autorilor", mergînd — în această direcție — pe urmele lui Kogălniceanu. În strînsă legătură cu o astfel de atitudine trebuie pusă și înlăturarea impresionismului de care vorbeam. Generația pașoptistă, avîntată și entuziastă pentru idealurile epocii, nu respingea totuși conceptul de „știință" și îl dorea aplicat, de pildă, în folcloristică și istorie. Nici junimismul nu agrea voluțele impresionismului, rigoarea lui Maiorescu fiind exemplară în acest domeniu. Lupta sa pentru adevăr înlătura implicit aspectele subiectiviste. Se înțelege că ele erau frontal desprinse de „Contemporanul" și curentul lui, și nu-l putem imagina pe Gherea, cel dintîi critic marxist român, aderînd la procedeele impresioniste. Tendințele de mai tîrziu ale lui Ibrăileanu sînt, de asemenea, limpezi — despre ele vom mai avea de altfel prilejul să vorbim aci — chiar dacă unul din volumele sale se intitulează „Note și impresii", căci termenul din urmă nu trebuie să ne inducă în eroare. Se poate spune că, în genere, impresionismul nu a făcut carieră la Iași tocmai din pricina reversului său, **tendința științifică**. Aceasta apare într-adevăr de timpuriu, de pildă chiar în perioada pașoptistă.

Cea dintîi formă de „științificizare" trebuie considerată tratarea literaturii în cadrul sau cel puțin în strînsă legătură cu istoria națională și universală, cu alte cuvinte factorii istorici erau socotiți ca determinanți ai fenomenelor literare. Este evident, cu tot romantismul epocii, că un astfel de drum nu poate fi decît adecvat. El se datorește în primul rînd, lui Kogălniceanu. Cursurile de literatură română de la Universitatea ieșeană nou înființată în 1860 se desfășoară în aceeași direcție, ținute fiind de V. Alexandrescu-Urechia. Catedra avea să poarte, de altfel, multă vreme, titulatura de „istorie și literatură". Cînd se va produce spre 1875 scindarea dintre istorie și literatură, aceasta din urmă va fi legată de acum de altă disciplină și anume de filologie. Într-un astfel de context a predat de pildă, Aron Densusianu pînă la 1900. Abia prin numirea ca suplinitor a lui Ibrăileanu în 1908 s-a ajuns la o catedră de literatură română propriu zisă, dar și de data aceasta, noul profesor n-a devenit autonomist și estetizant. El a studiat și predat literatura română în contextul general-cultural al epocilor, așa cum a dovedit-o în „Spiritul critic în cultura românească", în relație cu istoria politică, cu filozofia, cu lingvistica etc. Cînd avea să propună în cea de-a doua serie a „Vieții românești" o „critică completă", cum spunea el, Ibrăileanu se va referi și la psihologie, la sociologie, la filozofia culturii, la estetică etc.

Linia științifică a studiului literaturii a fost susținută, prin urmare, mai întîi prin cercetarea relațiilor cu celelalte fenomene umaniste, sub înrîurirea generală a dezvoltării științei europene a timpului. Îndeosebi psihologia și sociologia, aceasta din urmă cultivată mai ales de C. Dobrogeanu-Gherea, au sprijinit eficient procesul de care ne ocupăm. Cînd apoi după 1885, Gherea va trece mai ferm pe poziții marxiste, el va realiza un pas hotărîtor spre știința contemporană a literaturii. Combătînd optica metafizică și misticismul, criticul „Contemporanului" a dat un imbold ale cărui urmări s-au răsfrînt ulterior.

Spre sfîrșitul secolului trecut și îndată după revista de mai sus, știința literaturii a fost susținută temeinic la Iași de

Al. DIMA

(Continuare în pag. 4)

COPILUL

.. Floarea — miracol mi se lasă pe suflet, pe-o beteală de stea, copilărindu-mă puțin. Împrumutîndu-mi candoarea și neprihana, orînduiesc lumea după o altă cosmogonie. Basmul își lărgește tărîmul și sporește taina; iarba stă de vorbă cu norul, într-o limbă fără cuvinte, prin semne cerești. Treptele urcă într-un turn, de unde se vede nevăzutul — și, poate, nu sînt trepte, ci șiruri de pleoape pe sub care ochii lumii bat cu lumini fără moarte.

— Ești lîngă mine, cît un altoi, cît o literă în plumb, dîndu-mi, între nădejde și tăgadă, alinul continuității lumii. Cînd îți rotești aștrii tăi vii faci să se urmeze în pieptul meu ziua cu noaptea. Încet, moale, ca pe o pîrtie reală, despodobindu-ți mîna cu cinci petale mă duci în joaca dulce și fabuloasă. Nu-i așa că nimeni nu face pe actorul, ci își exprimă vîrsta cu un har asemenea rozei ce trăiește prin parfumele ei ?

Urechea mea aude, cum prin sîngele tău vine de departe un dor din părinți în părinți. Mă lasă să te așez lîngă o vatră cu nestemate ; vetrei aceleia îi vom spune : **țară**. Uite, mai spre margini, printre spice cu povară din munți de aur, o floare modestă : sîngele voinicului. Maica mă mîngîia cu ea peste tîmplă și tîmpla-mi a început a bate, la vreme, ritmi de poesie. Din vene de pămînt, într-o alchimie tristă, își trage coloarea prin osul celor dinaintea ta. Ți-o dau în stăpînire, cu iarba de sus și cu văzduhul de jos.

Învață-o pe de rost. Fie-ți gîndurile înalte ca flacăra ei ce nu depune nici urmă de cenușă. Și te du, prin aerul acestei cetăți, pînă cînd mă voi preface că dorm : de fapt, ieșind din copilărire.

— Ce să-ți șoptesc de ziua ta ? Împrumută-mi graiul tău căznit, uimirea pupilei și mersul pe ape. Din cînd în cînd, ne vom ridica și sprijini unul de celălat, cum sprijină vocala consoana în logodna fierbinte a vorbei.

Ia visul și dă-i conturul celest, în ochiul de veghe al acestui neam...

Horia ZILIERU

Gabriela MANOLE-ADOC : „Ana Ipătescu"

Anuala 1975

Iată că, în ciuda tuturor îndoielilor și discuțiilor duse acum cîțiva ani în jurul ideii însăși de expoziție-salon, acest sistem tradițional de expunere supraviețuiește, și încă cu vigoare și strălucire, după cum o dovedește actuala prezentare. Supraviețuiește însă ca **salon** cu specificul **acestui** gen de expoziții, al căror interes se concentrează atît pe „raportarea" activității, pe prezența, în ansamblu, a artiștilor plastici, cît și pe „noutățile" care — nume sau opere — apar cu asemenea prilejuri. De aceea mi se pare că obiceiul, de cîte ori se deschide un salon, — inevitabil imens, dacă viața artistică este animată — de a se cere discutarea „problemelor de creație pe care le ridică" respectiva expoziție este o cerere oarecum în gol. Cum se poate caracteriza „în general" o manifestare care este — și nu poate să nu fie — un amalgam de concepții, tendințe, viziuni, stiluri ? Ce fel de probleme pot fi analizate pornind de la sutele de lucrări expuse — de obicei cîte una de fiecare artist — altele decît cele ale unei analize pe fiecare lucrare în parte, situată în contextul creației autorului ei, și nu în contextul compoziției, unde comparațiile posibile nu operează decît și ele restrîns, pe aria unei singure lucrări ? Nici măcar evaluările cantitative cu privire la fiecare gen în parte — portret, natură moartă etc. — nu pot fi absolut concludente, pentru că se întîmplă nu o dată ca tabloul sau sculptura trimisă de artist sau primită de juriu să nu reflecte întocmai realitatea din acel moment a atelierului de creație. Să nu pierdem din vedere că problemele pe care le discutăm în presă sau la radio și televiziune, deci pentru publicul iubitor de artă, trebuie să țină seama de faptul că acest public nu cunoaște toate ramificațiile existente ale operelor expuse, ci că el își ghidează aprecierile după ceea ce vede acolo. Important este atunci să discutăm pe marginea unor astfel de expoziții altceva — pe lîngă firească cronică de ghidaj și caracterizare : să discutăm ce se poate realiza în puținele săli de care dispunem, devenite neîncăpătoare, pentru ca în avalansa de energii creatoare și de talente de care iarăși dispunem, să reușim să obținem o imagine ceva mai clară asupra principalelor tendințe existente la un moment dat și asupra echilibrului dintre ele, să ajutăm înșiși artiștii să-și limpezească dimensiunea contribuției lor, și — mai ales — să reușim să sesizăm ceea ce este cu adevărat **nou** în fiecare expoziție : evenimentul, „clou"-ul ei. Expozițiile din alte domenii — tehnice, alimentare, vestimentare — au avut întotdeauna mîndria noutăților. În artă lucrurile stau desigur altfel ; goana după noutate nu este în sine un merit. Totuși, înlocuind cuvîntul cam exterior de **noutate**, cu cel de **innoire**, care exprimă însuși procesul primenirii și întregirii interioare, indispensabile oricărei creații artistice, cred că ne putem gîndi la dreptul vizitatorilor unui salon de a simți prezența acestei înnoiri și de a nu rămîne cumva cu impresia că, odată pe an, se îndeplinește o formalitate, spectaculoasă dar indiferentă. Înnoire înseamnă și saltul calităților bune, punctul de maturizare al unui tînăr — salt pe care-l observăm în expoziția de față de pildă în lucrarea lui Sorin Dumitrescu și în cea a lui Petru Popovici ; înseamnă și expresia unei adînciri a gîndirii plastice pe traseul unor căutări știute, în care ne-am familiarizat dar care acum ne apar într-o lumină nouă, — i-aș cita aici pe Val Gheorghiu, pe Vlad Florescu, pe Sultana Maitec ;

Amelia PAVEL

(Continuare în pag. 6)

În celelalte pagini:

AL. ANDRIESCU
Cronică literară

ION APETROAIE
Lirica evenimentului social la V. Voiculescu

CORNELIU POPEL
Versuri

ION MINULESCU: Versuri

AI. ANDRIESCU

În colecția „Arcade" a editurii Minerva, interesantă prin scopul pe care îl urmărește, difuzarea largă a operei celor mai de seamă scriitori români, dar și prin restituirea exactă a textelor tipărite, a apărut de curînd un nou volum din versurile lui Ion Minulescu. Chiar și numai acest amănunt strict editorial este deosebit de semnificativ pentru receptarea autorului **Romanțelor pentru mai tîrziu** astăzi, în deceniul al șaptelea de la apariția volumului care marca debutul său editorial (**Romanțe pentru mai tîrziu**, Buc., Editura Alcalay, 1908). Trecînd peste volumele apărute în timpul vieții autorului, unele retipărite la intervale mici între ele chiar în epocă, observăm că numai în **Bibliografia selectivă** din antologia recentă sînt înregistrate, de la ediția **Versuri**, cu o postfață de Tudor Vianu, Buc., Editura de stat pentru literatură și artă, 1957, încă șapte retipăriri, cu cea de față, dintre care două în colecții de mare tiraj (**Versuri**, „Biblioteca pentru toți", 1967, ediție reluată în 1969, și **Poezii**, antologie și cuvînt înainte de Emil Manu, colecția „Cele mai frumoase poezii", tot în 1969). Dintre edițiile critice se impune atenției cea alcătuită de Emil Manu, cu o prefață de Mihai Gafița: **Opere**, I, **Versuri**, colecția „Scriitori români", Buc., Editura Minerva, 1974. Am reținut această ediție atît pentru modul în care a fost alcătuită, cît și pentru faptul că antologia recentă, cu o postfață și bibliografie de Gabriela Omăt, reproduce textul poeziilor așa cum a fost stabilit de editorul anterior.

Am dat toate aceste date, în aparență poate prea amănunțite, în realitate extrem de sumare, cu o intenție foarte precisă: aceea de a demonstra că Ion Minulescu este un poet citit și gustat și astăzi, poate nu întocmai, dar nici cu deosebiri esențiale fața de epoca în care și-a scris opera. Dacă această problemă este mai mult de sociologie a culturii, ea are darul să incite din nou curiozitatea criticului pentru „fenomenul" Minulescu, poet privit astăzi mai degrabă cu un fel de îngăduință amuzată, care i se acordă uneori și lui Topîrceanu, deși rolul autorului **Romanțelor pentru mai tîrziu** în istoria literară românească este, în mod evident, mult mai important. Poziția aceasta de condescendență se reflectă numai într-o anumită măsură în postfața Gabrielei Omăt, pentru că autoarea face eforturi vizibile — și de multe ori cu succes — de a depăși un anumit aer de superioritate cu care critica l-a tratat pe Minulescu. Autoarea antologiei care ne prilejuiește acest comentariu procedează cu finețe și tact, acoperindu-și afirmațiile care-i servesc ca punct de plecare în interpretarea poeziei lui Minulescu cu autoritatea unor critici ca: Eugen Lovinescu, Pompiliu Constantinescu sau Șerban Cioculescu. Ion Minulescu, ni se atrage din nou atenția, este poetul care și-a asumat cu bonomie, de aici rezultă partea lui, săracă, de originalitate, un rol necesar dar ingrat, acela de popularizator al simbolismului la noi (**Postfața**, p. 251). Poetul este scos din sfera esteticului, cu ajutorul criticilor menționați, și plasat în aceea a istoriei ca: „adevăratul stegar al simbolismului" (E. Lovinescu), „primul nostru poet simbolist" (Pompiliu Constantinescu), „agentul cel mai activ al simbolismului înainte de război" (Șerban Cioculescu). Nu mai rămîne de adăugat, ceea ce și face de îndată autoarea, decît că Ion Minulescu a adus „eterata poetică simbolistă la pragul comun de accesibilitate" (ibid.). Frondeurul zgomotos care își destina, la începutul veacului, opera „pentru mai tîrziu", un poet care s-a vrut deci mai controversat și mai plin de taine, mai neînțeles (de reținut amărăciunea din titlul volumului din 1936, **Nu sunt ce par a fi ...**), s-a văzut larg și repede receptat de confrații care l-au pastișat (v. **Povestea mea și a lor**) ca și de publicul care i-a învățat și declamat deîndată versurile spumoase și sonore. Această largă popularitate a început să devină stînjenitoare, discreditîndu-l pe poet în ochii criticii, care a încetat să-l mai vadă pe inovator, pe creatorul original, pentru că pe această imagine se fixase definitiv aceea a colportorului unui simbolism sui generis, bufon, retoric, balcanizat. „Minulescu este în bună măsură un Mitică, un Cațavencu și un Eleutheriu Poppescu deveniți lirici", va spune G. Călinescu în **Istoria literaturii române de la origini pînă în prezent**, atrăgînd imediat atenția, fapt foarte important, că poetul „ca și Anton Pann nu-și poate traduce sublimitățile decît în limbajul lui special, convins și burlesc" (p. 615). Minulescu, așa cum ne sugerează acest tulburător portret călinescian, nu este un colportor al tehnicii poetice simboliste, ci inventatorul unui limbaj special. Acest lucru a fost observat bine și de Mihail Sebastian, într-o cronică la volumul **Nu sunt ce par a fi**, din revista „Rampa", 6 iunie 1936: „D. Minulescu e un poet care și-a inventat singur tipul său de poezie. Nu-l datorează nimănui. În literatura românească nu are premergători, iar în literatura străină nu are patroni spirituali". În direcția aceasta se precizează mult mai bine rolul mare pe care l-a jucat acest poet în evoluția poezlei românești din secolul al XX-lea.

S-a vorbit mult de „analogiile mecanice", finite, cu adrese precise, deși în aparență libere, deschise, derivate din acelea mai subtile, nefinite, ale simboliștilor (**Pastel mecanic, Pastel banal** ș.a.). Se uită cîteodată, cînd se fac astfel de comentarii un lucru: o lume nouă pătrunde cu Minulescu în structura imaginii poetice, care înglobează cotidianul, civilizația ambiantă, plăcerea confortului modern, cu mulțimea obiectelor numite cu termenul uzual, prozaic: **eau de cologne, etajeră, șoșoni, calorifer, manșon, flacon, butonul electric, hall, mapă, fier forjat** etc. Minulescu devansează, cu această tendință evidentă de prozaizare a limbajului poetic, observată de Tudor Vianu în **Postfața** ediției din 1957, curente postsimboliste, slujind cu consecvență un program inovator, nu fără a-și primejdui, datorită nedezmințitei sale verve burlești, reputația de poet mai profund. Lexicul poate deveni însă, în descrierea interiorului, luxuriant, continuîndu-se ceva din stilul prețios al unor poezii macedonskiene: „Stofe vechi, o mandolină,/ Un Cézanne și doi **Gauguin**,/ Patru măști de bronz:/ **Beethoven, Berlioz, Wagner, Chopin**,/ O sofa arabă, două vechi icoane bizantine,/ Un potir de-argint, mai multe vase vechi de Saxa pline/ Cu mimoza, tamburine spaniole, lampioane/ Japoneze, trei foteluri cu inscripții musulmane,/ **„Fleurs du mal"** legate-n piele de Cordova,/ Și pe pian **Charles Baudelaire** și-alături **Villiers de l'Isle-Adam ..." (Într-un bazar sentimental)**. Asociația paradoxală, în care intră cuvinte și expresii uzuale, solicitate în împrejurările cele mai diverse, este spontană, rezultatul unei înzestrări firești. Ea corespunde înclinației de a traduce, cum constatase G. Călinescu, într-un limbaj special, asemănător prin culoare cu acela al unui Mitică reabilitat ca poet, sentimentele cele mai grave. Poetul propune, în acest limbaj bufon, ironizînd și autoironizîndu-se, o viziune particulară a lumii, în care se reflectă, în imagini caricaturale, mentalitatea unei colectivități care n-a cunoscut prea bine stabilizarea. Grandilocvența lui Minulescu este adeseori simulată, însoțită de un zîmbet amar, pe care mulți nu-l mai pot observa din cauza declarației zgomotoase, sprijinită pe atragerea contrariilor: „Eu sunt o-mperechere de straniu/ Și comun,/ De aiurări de clopot/ Și frămîntări de clape — În suflet port tristețea planetelor ce-apun/ Și-n cîntece, tumultul căderilor de ape ..." (**Ecce homo**). Cînd au fost crezute pînă la capăt, astfel de declarații l-au dezavantajat pe poet.

Minulescu, departe de a fi un vulgarizator al simbolismului, așa cum s-a insinuat, sau s-a spus direct, în termeni poate mai puțin brutali, este unul din făuritorii limbajului poetic românesc modern. E Lovinescu, deși vorbește de simbolismul „exterior și mecanic", formulă atît de ușor de reținut, al lui Minulescu, în **Istoria literaturii române contemporane** (1900—1937), îi recunoștea, încă de pe atunci, merite mari în domeniul limbajului poetic: „În procesul de formație a limbii noastre poetice putem, deci, privi acțiunea poetului ca rodnică". (p. 152). Cu toate că limita această „acțiune" mai ales la lexic, criticul observa că abia cu Minulescu se produce un proces mai adînc de modernizare a „limbii cristaline și cu tendințe arhaizante a lui Eminescu" și a celei „mai rurale" din poezia lui Coșbuc (ibid.). Atent la „revoluția lexicală" provocată de neologismele poetului, Lovinescu nu duce cercetarea mai departe, pînă la punctul de unde ar fi putut observa noutățile care angajează fondul autohton. Descoperirea acestora se va face, mai tîrziu, prin contribuția lui G. Călinescu și Tudor Vianu. Inovațiile propuse de Minulescu pe la începutul secolului, ignorate sau minimalizate astăzi, acționează puternic în ascunsa pînză freatică a limbajului poetic modern. Minulescu nu este, așadar, un imitator, ci un inovator.

Al. ANDRIESCU

Un poet: Petru Anghel

Pe poeții ermetici, dacă sînt cu adevărat poeți, îi înțelegem — învingîndu-le dificultatea expresiei în chiar timpul lecturii, cînd îi și traducem în propoziții și sentimente deschise. Obnubilarea discursului lor liric ține, în ce-i privește, fie de o anume jenă în a se mărturisi direct, ca oameni moderni ce sînt, fie de o prejudecată potrivit căreia poeții s-ar cădea să rămînă sibilinici, pentru a se deosebi de muritorii de rînd. Se uită, desigur, că oamenii au fost și au rămas sentimentali incurabili și că prin urmare nu trebuie trădată tocmai condiția lor definitorie. Cum spunea Heidegger, de ce să trecem drept omul de pe stradă — și nu cel din forul nostru intim, de acasă? Cît despre detașarea de „muritorii de rînd" — aceasta stă în însăși nevoia tiranică a poeților de a se comunica altora, și nu în formula comunicării fiecăruia, mai mult sau mai puțin deschisă.

Așadar, cititorul, care este măsura tuturor lucrurilor — fiindcă la el se raportează totul, **oricum** forează dincolo de decoruri, pentru a detașa poezia de artificii. El este însă și mai bucuros cînd o întîlnește fără asemenea eforturi, aș zice — dintr-o ochire, cum ți se impune ceea ce este firesc, adevărat și deci cuceritor din capul locului. Așa îl citim pe Ion Pillat bunăoară, pe Ștefan Petică înaintea lui, — cu sentimentul că ne descoperim, ne redescoperim prin ei. Din cei de azi, deschis, deloc artificios, ne întîmpină în poezia lor un Tiberiu Utan, un Petre Ghelmez, Horia Zilieru, un Gheorghe Tomozei. În această familie de autori l-aș include și pe Petru Anghel, cadru în care acest poet — ca și cei enumerați mai înainte — își păstrează individualitatea lui distinctă.

Petru Anghel semnează pînă acum trei cărți de poezie: **Final deschis**, 1967, **Firul de iarbă**, 1970 și **Frumosule fiu**, 1975. Destul de parcimonios cu sine, în comparație cu atîția colegi ai săi de generație.

De la debut pînă la cel mai recent volum al său, în aproape un deceniu, acest autor nu oferă ceea ce se cheamă o evoluție a scrisului său. Este vizibilă însă, la el, de la o carte la următoarea, stăruința de a-și sublinia un contur încă de la început recognoscibil. Petru Anghel vine în poezie cu elegia pe buze și în întreagă ființa sa, cîntecul lui fiind însă nu expresia unei structuri depresive, ci dimpotrivă. Vreau să spun că elegia, de cele mai multe ori în cazul său, coboară din conștiința prea plinului vieții, din frumusețea ei adesea copleșitoare. Ca în poemul titular din cartea sa de debut, din 1967: „O, sentimentul veșniciei/ cînd trec vibrînd în primăvară din cîte nu se întîmplară,/ dar firului de iarbă fie-ei/ sortit mereu să spargă brușii/ și-nviorînd culoarea iară/ să sîngereze și să dispară/ în permanențele cenușii ...". Fiindcă, pînă și sfîrșitul este convertibil în început (de aceea poetul își și numește viziunea „final deschis") atunci cînd îți confunzi destinul (al tău și al neamului tău, cum face Petru Anghel) cu al firului de iarbă „sortit mereu să spargă brușii", să învingă adica inerția, neființa.

Autorul rămîne un cîntăreț frust în toate cele trei cărți ale sale de pînă acum, purtînd în versul lui ceva din prospețimea, din reavănul brazdei răsturnate de țăran primăvara, pe cîmpul încă înrourat, dimineții. El nu se sfiește să-și urce în poeme sonuri folclorice, care însă — departe de a-l înfeuda rapsozilor anonimi, conferă cîntecului său gravitatea obsesivă a credinței noastre ancestrale că prin istorie se trece ca prin furtună, cînd simți că ai vocația ajungerii la lumină. Iată, din această perspectivă, o mărturie a rezistenței împotriva războiului în care ne-au împins fasciștii, forțe figurînd aici **răul** din basmele populare: „Sînge-n soare, sînge-n lună,/ nu mai sîntem împreună,/ sînge-n blide, sînge-n ploi,/ stă pustiul între noi./ Și de-atîta toamnă cîtă/ ne-a împrăștiat, urîtă,/ numai dorul ne rămase/ să-l ferim de parastase" („1943").

Ardelean el însuși, Petru Anghel are ceva din credința nestrămutată a poeților mai vechi de dincolo de munți în steaua poporului nostru, — fără viforul din glasul acestora, dar nu mai puțin obsedat de exemplarul nostru destin colectiv.

Nu o dată, versurile autorului, prin plasticitatea lor, ca și prin inserțiile exisențiale care le potențează, par a figura, ori a comenta închipuiri de Țuculescu, aprinzînd — cu atîta culoare, imaginația cititorului, în plan constructiv însă, în placheta din urmă cu deosebire, din 1975, **Frumosule fiu**: „Să ne-velim privirile cu păsări/ țesute-nalt pe cer ca-ntr-un chilim ..."; „Să treci prin cucuruze în fiecare toamnă/ cu fruntea usturată de vînturi și de foi,/ cînd foșnete ascunse în suflet te îndeamnă/ să numeri nesfîrșirea născîndu-se din noi"; „o, cîtă zare crește dinspre tine/ prin care treci de-atîta neam împovărat": „Lumina lumii-ncepe să mă doară/ de-atîția ochi purtați odinioară ...". Și aceste versuri, desprinse de noi din poeme nu întotdeauna și nu în întregime de reținut ca împliniri artistice, se convertesc fie și fragmentar în autentică poezie patriotică. Pentru a-și desăvîrși această coardă, — cea mai sensibilă a registrului său — Petru Anghel trebuie și poate să îndrăznească mai mult în aventura cuvîntului, fără de care arta nu e decît iluzie.

Hristu CĂNDROVEANU

mențiuni critice

ADRIAN POPESCU: Focul și sărbătoarea

Încă din primul volum (**Umbria**, 1971), care i-a adus **premiul Uniunii Scriitorilor pentru debut**, Adrian Popescu se anunța drept un poet pe deplin format, un poet care re-aducea în actualitate un univers nostalgic, rafinat, aspirînd spre limpezimile și echilibrul originar. Acest al doilea volum nu vine decît să confirme prima impresie, accentuînd ideea de inițiat a poetului în marile taine ale Cosmosului („Curtea la care ai fost primit în Vis, / și-n care sufletul se pierde" (**Curtea mesageriilor**), în marea armonie a vîrstei pure, traductibilă, în procesul dialogului existențial al omului cu lumea, prin starea de în-cîntare și des-cîntare. Orfismul acesta al poetului este însă o dominantă structurală amplificată de un limbaj poetic seducător și de o acută nostalgie a marilor depărtări lăuntrice — „ferestre mari cît o grădină cu plante-agățătoare, mustind de prea mult verde". Starea de grație, de a trăi în mic ceea ce universul oferă în mare, este susținută de „imaginari piloni deasupra mării albastre" (**Aproape domestică**), deci de o conștiință poetică înzestrată cu luciditatea ciudată exprimată de „cosmoidul" blagian sau de al **doilea Cosmos**, cum ar spune G. Călinescu. Este vorba, la Adrian Popescu, de un univers elementar, de patriarhalitate și de inefabilul sentiment al copilului care se trezește în mijlocul unei naturi luxuriante, dar concrete, „unde plînset nu-i și nici întristare" (**Zmeura**), cum dovedesc și poeziile **Fata armurierului, Curtea mesageriilor, Iubind ienupărul, Expediție în ținutul diamantului** etc. În acest univers natura se trăiește, ea este parte a vieții interioare. Nu lipsește nici aplecarea spre „crîngul de la marginea orașului", dar poetul se simte în elementul său abia în patria mierlei sau ciocîrliei, în patria cîntării — acolo unde roiește glasul de aur al privighetorii. Intrarea în acest „cosmoid" pune în mișcare o bogată recuzită naturistă, Adrian Popescu percepînd natura dintr-o perspectivă intimistă: „Ceva se curmă brusc atunci și se sfîșie / Atlasul verde-al mării cînd a ieșit din ape / Înotătorul / Picioarele călcînd și mîna argintie" (**Și negre-atîtea mure**).

Poezia acestui al doilea volum al lui Adrian Popescu respiră același aer de farmec, de incantație orfică, de ardere interioară ca și **Umbria**, seducătoare promisiune a unei noi direcții în lirică.

Miron BLAGA

FLOREA FIRAN: De la Macedonski la Arghezi

Profesorul Florea Firan, autorul studiului monografic despre revista craioveană **Ramuri**, al **Bibliografiei** aceleiași publicații, al **Corespondenței** revistei respective, al mai multor **ediții** îngrijite și prefațate, al unor valoroase **studii de istorie literară și folclor**, la care se mai adaugă o activitate culturală excepțional de bogată, a devenit și autorul unui **dicționar literar**, cu titlul de mai sus, de 465 pagini, apărut la „Scrisul Românesc", Craiova, 1975.

Această migăloasă lucrare este un omagiu adus culturii Olteniei. Ea a ieșit din contactul avut cu oamenii întîlniți în munca sa de cercetător al trecutului cultural al Olteniei, din întîlnirile cu diferiți scriitori și cercetători literari. Fie că erau localnici, fie că se stabiliseră între timp în marginile acestui ținut, fie că erau departe de locurile natale, Florea Firan a observat la toți aceștia o legătură strînsă cu pămîntul și spiritualitatea Olteniei. De aceea, pe toți i-a cuprins în cartea sa: cu viața lor, cu cărțile pe care le-au scris, cu referințele despre ele. Între ei nu se găsesc numai autori de opere beletristice, ci și cercetători ai domeniului istoriei literare, traducători sau editori de prestigiu ai clasicilor literaturii universale. Lor li s-au adăugat apoi cercetători, culegători și valorificatori ai folclorului oltean. Micromonografiile despre toți aceștia sînt alcătuite sistematic. Putem să spunem — fără exagerare — că toate micromonografiile din dicționarul său sînt cele mai bogate în referințe bibliografice din toate cîte le avem în prezent asupra scriitorilor respectivi. Limitarea în timp, din titlu, **Macedonski — Arghezi**, este doar o accentuare a două momente culminante în creația artistică; altfel, dicționarul începe cu Dionisie Eclesiarhul (1759—1820) și se termină cu generația lui Marin Sorescu. Lucrarea lui Florea Firan nu este numai un dicționar bibliografic, ci este și o operă de critică literară. În fișele autorilor menționați sînt implicate — prin citarea lor — aprecierile criticilor noștri de prestigiu. Nu lipsește nici nota personală a autorului volumului, prezentă în aprecierile generale asupra creatorului de care se ocupă, situîndu-l în cadrul literaturii sau al culturii naționale. Ceea ce a făcut Florea Firan pentru scriitorii olteni poate servi ca îndemn pentru alte dicționare literare. Volumul este precedat de o substanțială **prefață** a profesorului Ovidiu Papadima care, în ultimă instanță, subliniază valoarea cărții lui Florea Firan.

I. D. LĂUDAT

AURELIAN CHIVU: Poeme

Totul e crispat în poezia lui Aurelian Chivu (ajuns, dacă nu mă înșel, la al patrulea volum) contorsionat, convulsiv ca în tablourile lui El Greco, dar fără nimic caricatural; limbajul, temele, mesajul vibrează ca sub o tortură permanentă. Interesant că această ținută, în armură ermetică, fiind impusă și flagelările devin fapte de conștiință; consecutiv, tensiunea modului de emisiune lirică își pune amprenta și asupra conținuturilor.

Și cărțile anterioare, fără să sugereze acest grad de intensitate, erau scrise în același spirit contondent și, uneori, revendicativ, fără ca sensul revendicărilor să fie în vreun fel precizat. Conștient de dificultățile virtuale ale lecturii, autorul pregătește cititorul înaintea intrării în spațiul său liric. Locurile anonime ale pămîntului românesc constituie un fel de „apocrife, alegorii, sacre intrări" într-un timp ancestral care este, deopotrivă istorie reală și eres mitologic.

Nu i-ar strica de loc acestei poezii abstracte și cerebrale o infuzie de simplitate și, în același timp, de precizare teoretică. De multe ori, din dorința de a fi profund — și autorul se înnobilează cu această calitate — devine confuz. O poetică există dar explică prea puțin universul personal și atitudinea față de poezie. Reținem ca reale elementele de autodefinire sugerate în textul următor. Forma aforistică și paradoxală, permanenta anulare a discursului (orice afirmație e urmată de negația ei) sînt trăsături distinctive întîlnite și în poezia lui Nichita Stănescu: „Poezie, va trebui și-n somn să intru cu tine / cum intru cu taurul pe umăr în templu" (**În ce m-aș recunoaște**).

Autorul folosește pînă la abuz cuvinte care nu intră (încă) în poezie: arhetip, structură, fabulos etc., pentru că aparțin limbajului despre poezie, expresiei critice. În orice caz, uzanța e dovada cerebralității.

Criticul nu trebuie să procedeze întotdeauna ca un criptoanalist care descifrează texte secrete (cu atît mai dificile cu cît codul nu e prea bine precizat); în poemele mai limpezi (pe care autorul — îmi place să cred — le consideră ceva mai slabe), Aurelian Chivu se realizează la un nivel remarcabil: „Numai eu mai încrezător / în adorații și contemplări vii / îmi spun că o asemenea făptură / nici nu există / Ea goală intrată în eresul pietrei / ca-ntr-o apă aprinsă / mi-aruncă, ca pe ghicitori, eretic ochii / Ai fi zis că e țestoasă / pietrele cerului purtîndu-le ca trofee / dar era femeie, nedeslușite chei purtînd la brîu" (**Numai eu mai încrezător**).

Aureliu GOCI

Reportaje între ape

Andi ANDRIEȘ

Confruntarea

1. Prutul

Nu de mult, apele Prutului s-au înălțat în albie, depășindu-și condiția egală și pitorească. Printre salcîmi, rîul s-a insinuat spre șesuri primejduind așezări și recolte. Zile și nopți, dramatice zile și nopți, oamenii au înălțat diguri, nu și-au îngăduit nici o secundă de răgaz pentru că, la un moment dat, ostilitatea naturii nu iartă. Natura poate fi vrăjmașă, tocmai ea, natura, farmecul nostru înconjurător, ambianța prin care ne cunoaștem desăvîrșirea. Și atunci nimic nu e mai firesc decît reacția de contracarare a acestei vrăjmășii temporare, pînă la redimensionarea stenică a mediului.

2. Digul

Între ape și oameni — digul. În astfel de împrejurări, digul devine un fel de emblemă. Mai mult : un fel de ființă. Pămîntul care îl alcătuiește arată a altceva decît a pămînt, seamănă cu un suflet prelung și zbuciumat. E o încleștare surdă între sufletul acesta și sufletul apei. Deoparte, viclenia subțire și umedă căutînd fisuri, insistînd cu răbdare. De cealaltă parte, rezistența alertată, creșterea pămîntului centimetru cu centimetru, cu promptă previziune, cu neîntîrziată soluție. Pentru că dincoace de dig, cu ochii ațintiți spre apă, încordat, neliniștit, abil, puternic — se află omul.

Astfel se explică sufletul digului.

3. Ziua și noaptea

Luna a urmat soarele, soarele i-a urmat lunii, dar romantismul priveliștii rămăsese undeva în urmă, undeva departe. Ziua și noaptea acolo, în lungul apei anarhice, erau niște noțiuni concentrate, perfect suprapuse, fiecare secundă fiind — în egală măsură — o posibilitate a amenințării și a izbînzii.

4. Oamenii

Din nou oamenii. Mai ales oamenii. În primul rînd oamenii. Nimic nu se vedea, totuși, mai limpede decît oamenii, oricît de apăsătoare era priveliștea. O sumă de caractere omogenizate de o împrejurare neobișnuită, existînd pe malul apei, lîngă dig, ziua și noaptea — într-o coeziune absolută. Era o uimitoare relație a individului cu colectivitatea, pasiunea aceea îndîrjită de a păzi pămîntul de apă, eroismul acela exprimat fără ostentație — fiind laolaltă un act superlativ de justificare a părții prin întreg și al ansamblului prin detaliu.

Oricînd mai puternici, oamenii aceștia — care se numesc pur și simplu activiști, muncitori, gînditori, țărani, ostași, buldozeriști, tractoriști — au recîștigat natura de partea lor.

Apa a reînceput să curgă în albie, docilă, lăsînd trunchiurile de salcîmi să se usuce treptat. Digul a rămas ca un zid de cetate.

Cineva a scos apă din rîu cu pumnul, răcorindu-și obrazul.

Ioanid ROMANESCU

Oamenii erau acolo

În dimineața zilei de 13 iunie, un coleg mă anunță că pe malul drept al Prutului apa face ravagii. **Mergi ? Da !**

Cînd numai la cîțiva kilometri de tine suferă ritmul vieții unor mii de oameni, cum să te mai intereseze propria liniște ? Am ajuns, după jumătate de oră de mers cu mașina, la Golăești. Niciodată nu văzusem atîta apă deasupra unui pămînt cultivat, în care oamenii investiseră muncă și speranță ; niciodată nu văzusem atîtea locuințe amenințate cu surparea. Dar oamenii erau acolo, nedormiți de trei zile și trei nopți. Și chiar dacă inimile lor pluteau în lacrimi, resursele de curaj se dovedeau inepuizabile. Din cele 1.400 hectare de teren arabil ale comunei, aproape 1.000 de hectare erau inundate ; și încă vreo 400 hectare, de islaz, erau acoperite complet. Furia apelor reușise să se dezlănțuie pînă în pragurile caselor din marginea satului. Acolo i-am găsit, ridicînd valuri de pămînt pentru salvarea oamenilor și locuințelor, pe buldozeriștii Petre Tudorică, Dumitru Romanescu (unii mă-ntrebau dacă nu-mi este rudă ; nu-mi este) și Mircea Bogdan, trei tineri care nu avuseseră timp să doarmă și să mănînce de mai multe zile ; despre ei, sătenii vorbeau cu admirație.

— Unde sînt ceilalți tractoriști și buldozeriști ?

— La Petrești, la Medeleni și în alte părți ...

— Îi cunoașteți ?

— Nu. Ei au venit de la Holboca, Voinești, Lețcani, Ciurea ...

✶

„E al șaptelea an de cînd Prutul se revarsă, cel puțin o dată în fiecare vară, producînd mari pagube în această zonă". Sînt cuvintele tovarășului Leonțin Onuță, inginerul șef al C.A.P., unul dintre cei care au mobilizat toate forțele existente pentru stăvilirea apelor. Tovarășa Magdalena Repede, primarul comunei, ne pune la dispoziție un tractor cu remorcă și, în timp ce ne îndreptăm spre „vehicol" (o ridicătură de noroi care pe alocuri avea și părți metalice), auzim o ceartă. O femeie cu patru copii (cel mai mare avea numai cinci ani) căuta să-l convingă pe tractorist că, deși cei din Petrești au fost evacuați, **ea trebuie să se întoarcă.** Îi ajutăm femeii să-și urce mogildețele ; lăsăm explicațiile pentru mai tîrziu. Distanța de șapte kilometri, de la Golăești spre Petrești, aveam s-o parcurgem, prin mil, în timp de vreo două ore. Din Cilibiu s-a mai urcat un bătrîn ; poartă cizme de cauciuc și are în mînă o coromîslă. Spune că „obiectul" îl va ajuta să sară șanțurile prea adînci din sat. Femeia ține în poală cele patru capete blonde care nu prea pot să doarmă din cauza zdruncinăturilor și ne privește de parcă ar spune : „Am trecut eu și prin greutăți mai mari !"

— Cum te numești matale ?

— Ileana Cojocaru.

— Doar știi, nivelul Prutului e cu vreo cinci metri deasupra satului. Cum de ai curajul să te întorci ? Dacă se rupe digul ?

— E bărbatu-meu acolo. Mihai Cojocaru. Unde este el, nu mi-e frică.

După ce am trecut de Grădinari, îl ajungem pe un bătrîn care purta pe brațe un vițel.

— De ce spre Petrești — și nu spre dealul care se vede spre Victoria ?

— Îl duc la mama lui, că altfel moare. Bat pari în pămînt și-i fac un culcus deasupra apei.

— Nu duceți lipsă de idei ...

— Niciodată !

✶

Îl lăsăm pe tractoristul Paraschiv Taraș să se odihnească un pic (de cinci zile și cinci nopți nu dormise decît „cîteva ore, cu capul pe volan", pentru că participase la evacuarea oamenilor și la transportul alimentelor), iar noi ne îndreptăm spre dig. Peste tot, eforturi. O neînchipuită risipă de energie. Bărbaților locului li s-au alăturat militari și o echipă de o sută și cinzeci de muncitori de la Trustul de construcții industriale nr. 2 din Iași, în frunte cu secretarul lor de partid, inginerul Nicolae Ghiță. Aflăm că în alt punct se află și o echipă de la T.C.I. nr. 1, condusă de secretarul de partid Emil Gherghel. Din loc în loc, sînt oameni care fac de pază și anunță, în caz de nevoie, pentru a se interveni la întărirea digului. În cele cîteva zile de eforturi comune, oamenii au ajuns să se cunoască între ei, să se ajute, să facă tot ce e posibil pentru a salva casele, vitele și măcar o parte din viitoarea recoltă. Chiar sub ochii noștri s-a ivit unul din momentele critice ; puhoiul începuse să acopere noi hectare de grîu. Dacă nu ar fi venit imediat, în cîteva minute, buldozeriști și mulți oameni cu lopeți, pentru înălțarea și tasarea unei porțiuni de vreo cinzeci de metri de dig, s-ar fi produs o adevărată catastrofă.

Am văzut acolo, în lupta cu absurditatea naturii, **un colectiv-erou.** Mai amintesc, totuși, măcar numele de familie ale unora dintre acei bărbați : Amanolesei, Cojocaru, Păduraru, Ursu, Pruneanu, Olaru. Sînt sigur că nimeni nu-i confundă.

Se înnoptase. Cînd am plecat, inginerul Vornicu era optimist : „Dacă terminăm repede aici, de bucurie nu mă mai odihnesc : merg direct pe șantierul meu ; cît să lipsesc de acolo ?"

Corneliu STURZU

Cîntec de ape

Desigur, apele vor mai veni
Pe Pruturi și Sireturi și pe Jijii
Desigur, apele vor mai veni
Cu spaima lor și-nnegurarea grijii

Sub ploi și grindini ne vor fulgera
Cu valuri ascuțite ca securea
Pîndind viclene, de alăturea
Și vatra și ogorul și pădurea

E o-ncercare care ne-a durut
Primită, între noi, cu bărbăție
Pămîntul țării iarăși ne-a fost scut
Și cum am vrut, așa a fost să fie !

Trufașe rîuri, zbucium anonim,
Amenințări pe zările albastre ...
Dar vă iubim. Și cum vă mai iubim
Cînd v-adunăm la piepturile noastre.

Simple impresii

Cînd mă gîndesc la întîmplările de acum o săptămînă, mi se pare că ceva, esențial, îmi scapă. Încerc să rememorez totul, pînă la cele mai mici amănunte.

Desigur, la început a fost sentimentul acela de neliniște strecurat în suflet de buletinele meteorologice, de veștile aduse de oameni de la Podu Iloaiei, Tîrgul Frumos și Sîrca. Apoi a fost ploaia aceea năpraznică, căzută peste Iași și apele Bahluiului încercînd să se reverse din matcă și străzile pline de apă din cartierele Alexandru cel Bun și Nicolina ... Apoi țîrîitul insistent al telefonului și vocea prietenului meu de la celălalt capăt al firului rugîndu-mă să mă prezint la Consiliul popular județean.

Îmi stăruie în auz vocea egală a primvicepreședintelui care ne comunica „statistica provizorie a calamităților" și remarca sa că, oricum, pierderile sînt mai mici decît în anul trecut „datorită măsurilor luate operativ". Și setul de fotografii „de la fața locului" cu săteni trecînd prin ape și case din care se zăreau doar acoperișurile și muncitori înșirați pe creste de dig, mînuind lopețile ...

Poate revelația adevărului a venit atunci cînd, la primăria din Golăești, Magdalena Repede, secretara organizației comunale de partid, împreună cu activistul I. Spătaru, de la județ, îmi povesteau cum au sărit noaptea sătenii din Cilibiu și Grădinari și Cotul lui Ivan să-i ajute pe cei din Medeleni și Petrești. Ori poate, adevărul adevărat l-am aflat pe chipul tractoristului cu fața brăzdată, asemeni pămîntului frămîntat de roțile remorcilor cu care nopți și zile a transportat familiile celor aflați în pericol la centrul de comună ... Nu știu.

Era o după amiază însorită și calmă de vară iar dacă nu ar fi fost apele tulburi și mîloase ale Prutului bătînd cîțiva centimetri mai jos de creasta digului și grupurile de muncitori, săteni și ostași, te-ai fi crezut într-o excursie la iarbă verde. Dar mai erau acolo și sacii cu pămînt, fixați în malul apei și chipurile nebărbierite ale brigadierului Constantin Cojocaru și Mihai Păduraru, secretarul organizației de partid din Petrești și a inginerilor Gheorghe Vornicu și Mihai Tomorog, a lui Ioan Hariga și Pavel Ioan și a celorlalți muncitori de la Trustul de construcții industriale din Iași care „împliniseră minunea" de a stăvili apele. Și mai era bărbatul acela pe care-l știam întotdeauna îmbrăcat corect, aproape elegant și pe care, aici, de abia l-am recunoscut sub tichia albă, frămîntînd cu picioarele goale noroaiele, alergînd dintr-un capăt la celălalt al porțiunii de dig de care răspundea, dînd dispoziții, repartizînd utilajele acolo unde era mai mare nevoie, îndemnînd oamenii cu o vorbă bună.

Iar în mijlocul acestor bărbați cu ochii încercănați de nesomn, dar încrezători în puterea lor, sentimentul acela sîcîitor de neliniște scădea treptat, odată cu apele zăgăzuite ...

Sergiu NEGURĂ

cărți

Elemente de climatologie urbană

Epoca actuală se află sub incidența a patru fenomene legate între ele și care, pînă la urmă, au implicații mari asupra „calității vieții". Este vorba de „explozia" demografică, cea urbanistică, industrializarea rapidă și poluarea mediului.

Tendința de grupare a unor procente tot mai mari din populație în centre urbane (în unele țări peste 70 și chiar peste 80 la sută) se grefează pe creșterea rapidă a numărului total al populației globului. De aici, înmulțirea rapidă a orașelor prin apariția de centre noi și mai ales creșterea — exagerată uneori — a celor vechi. Creșterea urbană este strîns legată de industrializare. Or, orașul industrial concentrează imense cantități de materii prime pe care le consumă sau le prelucrează, rezultînd mari cantități de reziduuri ce sînt deversate în mediul înconjurător. Multe din reziduuri și deșeuri trec în atmosferă poluînd-o grav, ceea ce are urmări negative asupra sănătății populației. Poluarea atmosferei este în funcție și de condițiile climatice locale care o pot favoriza sau nu.

Dacă la toate acestea mai adăugăm și faptul că înseși condițiile climatice sînt modificate, într-o anumită măsură, de către oraș, putem înțelege cu ușurință motivele care i-au determinat pe doi cercetători ieșeni, prof. univ. Ion Gugiuman și Marțian Cotrău, să se preocupe de studiul climei orașelor, în lucrarea tipărită de Editura Academiei (Buc., 1975, 158 p. și 22 fig).

Abordînd una din problemele complexe dar de mare actualitate, lucrarea demonstrează necesitatea stringentă a cercetărilor de climatologie urbană pentru a se putea controla și evita efectele nocive de modificare a condițiilor atmosferice din cuprinsul orașelor. În prima parte se analizează modul în care orașul se comportă ca „generator al propriului climat" prin modificarea evoluției naturale a fiecărui element climatic în parte și a climatului în ansamblul său. Un substanțial capitol este destinat analizei modificărilor chimismului atmosferei urbane care constituie, adesea, o poluare gravă a aerului. Sînt astfel examinate sursele de poluare, poluanții cei mai frecvenți, efectele lor și factorii care influențează poluarea.

Pentru că este o primă încercare de sinteză în acest domeniu, lucrarea caută să stabilească locul climatologiei urbane în cadrul mai larg al climatologiei și meteorologiei și urmărește să stabilească metodologia cercetării în acest domeniu. De aceea se insistă în elucidarea noțiunilor de bază cu care se operează și în prezentarea metodelor și mijloacelor de determinare a parametrilor fizici și chimici ai atmosferei urbane.

Tot din dorința de a oferi un model de cercetare a climei orașelor și de a oferi, în același timp, o bază documentară, se prezintă, în partea a doua a lucrării, caracterizarea climatică a cîtorva orașe mai importante din țara noastră (București, Iași, Galați, Cluj-Napoca, Constanța, Timișoara).

Desigur, ca model de cercetare, ar fi fost mai util studiul mai detaliat al climei unui singur oraș dar autorii au dorit să insiste asupra problemei delimitării sectoarelor climatice care se individualizează în cadrul unui oraș și au apelat la mai multe exemple edificatoare.

Marcînd o direcție nouă în domeniul climatologiei, lucrarea de față este utilă unui cerc larg de specialiști căci condițiile climatice ale unui oraș au implicații din cele mai importante în foarte multe ramuri de activitate.

I. DONISA

Dimineți

Cele mai frumoase dimineți,
cu rouă în ram de cireș ;
ziua mea sărutată de floare ;
pline de vis, serile toate ...
Vîntul de seară, stelele, poate ;
ploaia curată, scăldată de soare ;
mierle cuibînd în flori de cireș ...
Vouă m-am dăruit, dimineți !
Ploaie și soare, rouă și stele,
ziuă și mierle, noapte și vînt,
bucurie sînteți, viorile mele,
podoabă și cîntec acestui pămînt !

Viorile noastre

Pomi cu diademe de stele, pomi
cu rădăcina în sufletul meu resfirată,
covoare mirate ridică spre cer,
Răcoare așterneți lăicer,
plecîndu-vă fruntea a închinare
spre fețele arse
de soare, de vînt !

Spre palmele noastre aplecați-vă !
Să gustăm din tăria țărinii
soarele, ploaia, azurul fîntînii
adunate-n rumene fructe,
livezi de amezi,
viori cu glas sfînt !

Ion PUHA

„Ştiinţa literaturii" la Iaşi

(urmare din pag. 1)

atmosfera naturalistă a timpului, de pozitivismul care nu era metafizic, de teoria darwinistă îndeosebi, aşa cum o dovedeşte opera lui Ibraileanu încă de la începuturile ei. Au fost împrumutate ştiinţelor naturii (pe care criticul dorea el însuşi a le studia la universitate) metodele specifice ale acestora — observaţia şi chiar experimentul, — se întîlneşte chiar şi o terminologie medicală („anatomie, fiziologie, etiologie", etc.), integrîndu-se astfel cercetarea în matca lui Sainte Beuve, F. Brunetière şi J. M. Guyau. Inducţia era socotită procedeul **sine qua non** şi ea se va încununa, mai tîrziu, în cea de-a doua serie a „Vieţii româneşti", în cadrul „consideraţiilor tehnice" ale lui Ibrăileanu ca cele aplicate versului eminescian. S-a ajuns, prin urmare, la nivelul tehnicizării, adică la cel al ştiinţei aplicate.

„Ştiinţificizarea" studiului literaturii la Iaşi s-a datorat apoi concepţiei realiste despre artă, dezvoltată pe larg încă din a doua jumătate a secolului. S-a înţeles că cercetarea raporturilor artei cu realitatea stă la baza gnoseologică a esteticii şi aci, apare din nou, contribuţia lui Ibrăileanu. Acesta respingea într-adevăr, după cum se ştie, concepţia scriitorului-erou, socotit creator al mediului social (după Hennequin) ca şi pe cea a sociologismului din direcţia inversă, cea a lui Taine şi propunea soluţia darwinistă a selecţiei adaptată la literatură. „Scientismul" naturalist al epocii — sfîrşitul de veac şi primele decenii ale acelui nou — chiar dacă aplicaţiile lui rămîn discutabile, a însemnat de aceea, şi el, un determinant remarcabil al „ştiinţificizării" cercetării literare.

Desigur, imboldul sociologizant şi mai ales cel marxist al curentului „Contemporanului" a marcat un îndemn superior naturalismului de mai sus. „Evenimentul literar" şi apoi „Viaţa românească" şi-au desfăşurat critica pe coordonatele realismului şi ale caracterului de clasă al literaturii, în aşa fel încît s-au pus aci bazele viitoarei ştiinţe a literaturii a epocii socialiste în momentul conjugării ei cu leninismul.

Una din marile realizări ale ştiinţei literaturii rămîne însă desigur contribuţia ei largă la construirea **teoriei specificului naţional**, preocupare care a apărut încă din prima jumătate a secolului trecut, chiar înainte de Kogălniceanu. De pe atunci profesorul Dimitrie Gusti simţea nevoia analizelor literare aplicate scriitorilor români alături de cei ai literaturii universale. Se recunoştea deci, specificul literaturii naţionale pe care avea să-l teoretizeze mai temeinic, după cum se ştie, Kogălniceanu. Acum ni se vorbeşte accentuat de „o literatură naţională", de „o foaie românească", „de producţii româneşti", se combate „dorul imitaţiei care omoară duhul naţional", se scrie că „traducţiile" nu fac o literatură, se invocă „duhul şi gustul naţional". Se schiţează, de asemenea, o tematică naţională prin istorie, etnografie şi folclor şi se profilează, de pe acum, o personalitate proprie a literaturii româneşti. Nu lipsesc aspecte ale teoriei specificului naţional nici în junimism şi la „Convorbirile literare" pe mai multe laturi: alcătuirea, de pildă, a unei antologii a poeziei române de la origini şi pînă spre 1867, se publică în prima perioadă ieşeană a „Convorbirilor literare" (1867—1886) cele mai tipice scrieri naţionale ale marilor clasici de la Eminescu la Caragiale. A. D. Xenopol va publica, de asemenea, studiul său despre „Cultura naţională" încă din 1868 prin care unele tendinţe cosmopolite ale revistei vor fi implicit combătute din chiar interiorul ei. Dar Maiorescu însuşi va duce o luptă aprigă contra „jargoanelor franţuzite şi nemţite", cum scria Eminescu referindu-se la critic, şi va preţui entuziast poezia populară, aci fiind în continuarea paşoptiştilor, vorbind chiar de „ideile ei înalte", de „frumuseţile ei", de „naivitatea, lipsa de artificiu" etc.

„Teoria specificului naţional" e, mai departe, sprijinită şi de „Contemporanul" care va vorbi la rîndu-i mereu de „aspiraţiile poporului" şi mai ales, desigur, de eliberarea lui de exploatare, dînd totdeodată atenţie susţinută folclorului.

Dar, se înţelege, contribuţia ieşeană cea mai de seamă va veni de la „Viaţa românească" şi anume, îndeosebi, de la Ibrăileanu. „Specificul naţional" îl preocupă pe acesta încă din 1906, îl analizează mai departe în „Spiritul critic" din 1909 şi îl va relua după 1920. Lui Ibrăileanu îi datorăm, după cum, de asemenea, se ştie, dacă nu o descriere precisă a specificului naţional, o clasificare a coordonatelor lui esenţiale în **subiective** (concepţii de viaţă, viziuni asupra lumii) şi **obiective** (reflectări în literatură ale realităţilor naţionale). Şi mai valoroasă s-a dovedit însă atitudinea lui polemică împotriva rasismului, a naturalismului exaltat, a cosmopolitismului şi a concepţiei estetizante. În toate aceste domenii, Ibrăileanu s-a situat pe poziţii ştiinţifice autentice. O eroare a fost văzută în unele tendinţe regionaliste ale criticului atunci cînd a accentuat excesiv meritele culturale, de altfel indiscutabile ale Moldovei(prin tradiţii viguroase, prin sublinierea aspectului popular, prn reflectarea mai expresivă a specificului naţional în ansamblul lui, prin unele caractere psihice etc.), dar rămîne evident faptul că întreaga activitate a „Vieţii româneşti" a cuprins pe scriitorii din toate ţinuturile noastre ca o adevărată „Dacie literară" a secolului al XX-lea.

În noua sa etapă socialistă, teoria specificului naţional a fost reluată şi de ştiinţa literaturii ieşene contemporane, în sensul unei concepţii dinamice, evolutive, nu a constatării unei „matrice" imuabile, unui dat etern, o dată pentru totdeauna.

În sfîrşit, am dori să scoatem în relief încă o caracteristică a ştiinţei literaturii ieşene şi anume necurmata accentuare a spiritului critic pe care Ibrăileanu a descris-o pe larg şi în mod dialectic în „Spiritul critic în cultura românească" cuprinzînd — într-o privire de ansamblu — perioada dintre 1840 şi 1880. Marile ei etape — paşoptismul prin contribuţia lui D. Gusti, Al. Russo şi M. Kogălniceanu, junimismul prin contribuţia critică şi sistematică a lui Maiorescu şi a „Convorbirilor literare", curentul „Contemporanului" prin marcarea poziţiei sociologice şi mai ales marxiste, „Viaţa românească" de la Ibrăileanu la Ralea prin lărgirea continuă a orizontului critic în mai toate direcţiile disciplinelor umaniste, după care se situează printr-un accent viguros calitativ, contribuţia criticii ieşene din epoca socialistă — toate acestea ilustrează cu relief pregnant prezenţa şi eficienţa spiritului critic de care vorbeam.

E adevărat că spiritul critic a deviat uneori în direcţie **criticastră** sau în cea opusă **apologetică**, ambele atitudini fiind deopotrivă de nocive adevărului ideologic şi artistic, dar trebuie să recunoaştem în astfel de manifestări numai fenomene efemere fără viabilitate susţinută.

Putem încheia acum acest tablou de ansamblu al ştiinţei literaturii ieşene reţinînd trăsăturile lui generale şi expresive. Am arătat — socotim — că studiile literare de aci s-au aşezat organic în matca ştiinţei prin eliminarea, în bună parte izbutită, a personalismului şi impresionismului, prin situarea cercetării literare alături de istorie, sociologie, psihologie, filozofie, etc., prin înlăturarea — prin urmare — a unei analize izolat autonomiste, prin încadrare în curentul amplu al realismului şi materialismului, prin atenţia acordată teoretizării specificului naţional. Toate aceste procese de ştiinţificizare au fost susţinute, după cum ne-am propus, de rigorile unui spirit critic consecvent aplicat perpetuu atît fenomenului literar cît şi celorlalte aspecte ale umanismului.

Lirica evenimentului social la V. Voiculescu

Pe claviatura lirismului său de debut, răsună la Voiculescu şi o strună „ocazională", a dispoziţiei participative la seismele ţării. Din păcate, în imaginile inspirate de primul război mondial, Alecsandri şi Coşbuc, evocatori ai războiului de Independenţă, primul vizînd vitejia patetică, al doilea substratul dramatic al suferinţei, sînt modele tiranice care constrîng urmaşul la o prezenţă evasi-epigonică. Poetul nostru e pasionat de amănuntul epic, dispus la naraţiuni largi, prea încărcate, adesea sufocate de banalul reportericesc. Modalitatea preferată, în volumul Din Ţara Zimbrului, rămîne, însă, îmbinarea pateticului cu nararea calmă a eroicului.

Elanul patriotic plătit cu jertfa supremă, din Şase cruci, împrumută motivul din poemul Fraţii Jderi al lui V. Alecsandri. Poezia subliniază nota tragică, degajînd totodată o lumină stenică. Curajul legendar al ostaşilor incitaţi de speranţa victoriei, dar sfîrşind cu stingerea eroică, trage seve din Căpitanul Romano de Alecsandri, pe de o parte, şi din Coloana de atac de Coşbuc, pe de alta. Reduta dorobanţilor la poeţii înaintaşi e muntele la Voiculescu.

Beatitudinea eroilor exultînd sărbătoreşte în faţa frontului (Peneş Curcanul) se degajă şi din versul lui Voiculescu, într-un discurs liric bine articulat (Popa din Dealul Sării, Era o zi de bătălie, Pe Argeş, Răniţul). Dezastrele cataclismului mondial sînt trecute prin formula unei retorici pasionate, crescută din motivul multisecular, folcloric, al unităţii de suflet om-peisaj. Patetismul provine aici din revolta subînţeleasă, în numele frăţiei românului cu codrul. Dialogul cu o „frunză verde", simbolul acestei legături ancestrale, e încărcat de sentimentul suferinţei pentru pierderile incalculabile: „Cum primişi la umbră tocmai tu duşmanii,/ Frunză, şi iar frunză verde de brădet?" (Frunză verde).

Dacă la Coşbuc, în arhicunoscutul poem Vara, „straja ţării", Ceahlăul, e un simbol solid al vitalităţii neamului, o proiecţie în eternitate a acestuia, Voiculescu, reluînd relaţia simbolică om-natură, descoperă în semeţul munte o ipoteză a dramatismului ţării: „Ceahlăul doar departe mai arde cu puterea/ Şi culmea lui zbucneşte în flăcări de comoară,/ Arzînd ca o făclie ce pîlpîie-n durere/ La căpătîiul ţării ce parcă stă să moară" (Din zile de durere).

Intimitatea cu natura e proiectată mitic, mai exact într-un plan magic, convenabil poetului adîncului, al legăturilor misterioase dintre ţăran şi codrul proteguitor. Într-o ritmică impecabilă se ţese o baladă pe motivul popular al raportului magic dintre destinul uman şi cel al bradului. Reluînd, cum s-a observat, tema morţii mioritice din Trei Doamne şi toţi trei, poema Patru brazi transpune, cu o remarcabilă vigoare epică, tragismul durerii tatălui ce-şi înmormîntează simbolic feciorii plecaţi pe front. Aceasta, numai la aflarea semnelor misterioase ale unui destin ce i-a ucis cei patru brazi de acasă, sădiţi, pe rînd, la naşterea fiecăruia dintre fii. Credinţa, de o vechime dacică, e poetizată cu tot stoicismul dacotracic ce o animă.

Conştiinţă participativă la dramele umane şi ale naturii, V. Voiculescu, mobilizat de către rănile primului mare război (Din Ţara Zimbrului), se relevă o conştiinţă mai îndurerată şi mai matură faţă de cea de a doua catastrofă mondială a secolului. Bineînţeles, de data aceasta, şi cu talentul în plină vigoare. Tresărirea la marele cataclism nu putea să nu se producă la un poet al cărui etos provenea direct din cel al poporului său, supus, acum, unui veritabil calvar.

Sensul tradiţiei în artă era înţeles de el la modul perfectei integrări a creatorului în spiritualitatea etnică ce l-a zămislit. Numai cu cîţiva ani în urmă îşi exprimase foarte net adeziunea la poezia tradiţiei, forma tipică a existenţei unei arte veritabile.

Impulsul patriotic, gravat de atitea ori în lirica peisajului naţional, dirijează energia creatoare spre sîngerările româneşti pricinuite de ultimul război mondial. O bună parte din ciclul semnificativ intitulat Veghe e străbătut de fiorul durerii, de mari nelinişti legate de viitorul neamului. Dar, deopotrivă, şi de convingerea dîrză, adîncă, în virtutea, în permanenţa lui. Mai întîi — prevestiri rele şi griji justificate în pragul evenimentelor ce se precipitau în anii '40, cînd s-a scris întreaga plachetă. Timpul e parcă anulat, măsura sa o dă „cea-sul de piatră", catastrofa i versale. Totul se prăbuşeşte ranţe, visuri — viaţa: grabnic se trag/ Vierme se drag" (Ceasul de piatră).

Elementele cosmice inso pragul extincţiei. E o ad proiecţia spectrului morţii, siunile sale apocaliptice, tenebroase din poemul Sur lui E. Jebeleanu. Războinici aventurieri fanatici, „conde foc", născuţi „sub stema tot, „tristeţea umblă-n ţară giace o sugerează sau o tensiune dintre cele mai p a înregistrat lirica noastră nimentului. Ea se încheag fel de doină de jale însoţi om şi animal ai acestui p de-neet cu mîngîieri de piat leagăn, cînd ling-un sicriu blă-n ţară).

Avertismentul raţiunii pînă la „lunatecii" cuprinşi trugerii. Luciditatea lansea durerate de alarmă, chemîn „Ce duh nebun în loc de Iau minţile zănatice propor chişi, lunateci pui ai mort negrul gol de dedesubt" (L

Cu deosebire zguduitoar drama Transilvaniei, căzută sului „Dictat de la Viena" Ungariei horthyste. Poezia nesc este ecoul direct al tr no-maghiare din august 19 verin. Aflîndu-se, pe atu programului literar, la Rad ştiut din timp de mersul c crurilor. Vibraţia imediat concentrează în metafora cuprinzătoare, căzută odată ritoriului românesc. Poemu ca de sfîrşit de ev, o efigie gică.

Surprins cu o excepţion tivă e tremurul adînc al căreia i se asociază fires tradiţii îndelungate, „rîul, r flete prin codri şi apele sîn curţi ard lănci de raze în guri", „ies lanţuri vechi de guşa de veninuri". Îngrijor geşte departe peste grani pe suflet se-ncruntă-n fund silvania întreagă e o rană, lacrimi de sînge înstrăina la Goga. Imaginea biblică presiv tremurul unei ţări gul uriaşa-i icoană bizant pe-ntregul perete spart al roind de sînge, de visuri răzvrătit Ardealul pe cruc

Tineretul şi societatea

Relaţia tineret-societate, considerată în complexitatea şi dinamica aspectelor sale constitutive, a devenit obiect al investigaţiei ştiinţifice în cadru instituţionalizat odată cu înfiinţarea, în 1968, la Bucureşti, a Centrului de cercetări pentru problemele tineretului. Răspunzînd unor obiective de cercetare care vizează „complexele structurate de probleme" ale tineretului în procesul de integrare în viaţă şi muncă, asupra cărora acţionează implicaţiile unor profunde mutaţii economice, sociale, politice, spirituale din cadrul ansamblului societăţii, activitatea echipelor interdisciplinare urmăreşte în finalitatea analizei: 1) determinarea trăsăturilor generale şi diferenţiale, caracteristice comportamentului social al tineretului sub aspectul său de realitate dinamică, neomogenă, în devenire, iar în mod concret particularităţile diverselor sale subgrupe structurale şi funcţionale; 2) îmbinarea cercetărilor fundamentale dirijate, cu investigaţiile cu caracter practic, cunoaşterea ştiinţifică şi acţiunea practică implicîndu-se nemijlocit; 3) sondarea prospectivă a tendinţelor de desfăşurare a proceselor sociale pentru ca soluţiile oferite în întîmpinarea acestor tendinţe obiective să corespundă imperativului perfecţionării cadrelor sociale în care se afirmă personalitatea. Cele trei momente ale investigaţiei, cognitiv, acţional, prospectiv evidenţiază specificitatea cunoaşterii în ştiinţele sociale, viziunea multi- şi interdisciplinară implicată de analizele concrete corespunzînd naturii deosebit de complexe a raportului tineret-societate.

În bogata literatură apărută sub egida Centrului de cercetări pentru problemele tineretului este cuprinsă o arie tematică largă, continuitatea preocupărilor axîndu-se pe ansamblul de relaţii ale tineretului cu munca, viaţa social-politică, pregătirea profesională, bugetul de timp, familia, sociologia organizaţiilor de tineret, educaţia permanentă. Lucrarea recent apărută a lui Ovidiu Bădina (Tineretul şi societatea noastră socialistă — Ed. Academiei R.S.R. — 1975), marchează, după părerea noastră, semnele unei etape noi în cristalizarea unei ştiinţe a investigării tineretului. Perspectiva sintetică sugerează ideea unei considerări critice şi cuprinzătoare a evoluţiei în domeniul muncii de investigaţie a problemelor tinerei generaţii şi totodată prefigurează obiectivele viitoare, în cadrul cărora specializarea specialiştilor va fi de natură să nuanţeze contribuţia fiecărui membru al echipei complexe în „acoperirea" temei. Deja, o serie de cercetători şi-au conturat unitar contribuţia proprie: Cătălin Mamali: Intercunoaşterea, D. Bazac, C. Schifirneţ: Adolescenţii şi cultura, D. Bazac, I. Dumitrescu, Fred Mahler, V. Radulian: Geneza şi dinamica idealului în adolescenţă ş.a.

Problema definirii tineretului, rezumă Ov. Bădina, impune viziunea sintetică a unui ansamblu de criterii care să releve „particularităţile a ceea ce văzut sub aspect social-istoric este unitar". Criteriile constituie reflectări a ceea ce în „permanenţă se perimează" şi de aceea problema definiţiei pe fundamentul lor presupune reconsiderarea continuă a opticii în sensul unei adaptări la realitatea însăşi. Nu există societate în general şi tineret în general şi ca atare conceptualizarea sociologică a problematicii tinerei generaţii impune abordarea ei concomitentă pe mai multe planuri, viziunea concret-istorică şi prospectivă fiind presupusă cu necesitate. Preocuparea societăţii pentru problemele tineretului, condiţionată concret-istoric de natura societăţii respective, există din toate timpurile, dar este cristalizată mult mai tîrziu într-o cercetare sistematică, autonomă, la care şi-au adus contribuţia, pe măsura maturizării lor, pedagogia, psihologia diferenţială, fiziologia, psihologia socială, sociologia ş.a.m.d. Abordarea ştiinţifică a relaţiei tineret-societate impune, sub incidenţa mutaţiilor în structurile şi procesele sociale şi, totodată, a progresului cunoaşterii sociale, conceptualizarea sociologică ca un efort de depăşire a noţiunilor specifice demografiei şi sociologiei populaţiei, care se dovedesc a fi „relative şi convenţionale" (de vreme ce se distinge între vîrsta calendaristică, cea biologică şi cea socială). „O abordare concret-istorică a relaţiei tineret-societate trebuie să aibă în vedere (...) diversitatea relaţiilor în care se pune tema analizată (...) economice, sociale, politice, juridice, culturale etc.". La fel de importantă pentru implicaţiile sale metodologice este şi perspectiva procesuală prin care este privită tinereţea, „ca o etapă a dezvoltării individului social şi societăţii ca atare". În configuraţia complexă, nuanţată de tendinţe şi orientări diferite, a tineretului, caracteristică este dimensiunea formativă, de constituire „din mers" a personalităţii sociale.

În ce priveşte „problema definiţiei şi definirea problemelor tineretului" (de unde „vîrsta opţiunilor", „vîrsta întrebărilor", „vîrsta adaptării" etc.), un rol deosebit îl au rezonanţa subiectivă, intelectuală şi afectivă a termenilor relaţiei „tineret" şi „societate", ca şi existenţa unor modalităţi diferite, uneori contradictorii, de a vedea tineretul: „din afară", poziţia de pe care se face ceva pentru tineret; „dinăuntru", „problematică resimţită de tineretul însuşi"; ca şi poziţia corelativă, coparticipativă a celor două evasiabstractizări. Din perspectiva adultului sub specie maturitatis, problemele tineretului: formarea profesională, realizarea statutului social al generaţiei, angajarea şi contribuţia la procesul creării valorilor materiale şi spirituale etc. sînt cuprinse în optici diferenţiate, cum diferenţiat sînt conştientizate „aceleaşi" probleme din perspectiva tineretului sub specie juventutis. Asemenea distincţii, nuan-

Viorel MARGINEANU:

porții uni-
intiri, spe-
e obloane
orice ți-e

ajuns în
vibrație în
rin dimen-
imaginile
iroșimei al
at simpli
pe căi de
rii". Peste
nurile ele-
sc printr-o
e din cîte
crată eve-
lic într-un
etutindeni,
: „Ne roa-
nd lîng-un
steța um-

imite solii
ațiunea dis-
mnale în-
luciditate :
am supt ?/
ochi des-
ișim spre
ii).
conturează
rma odio-
stăpînirea
rg ardele-
elor romă-
Turnu-Se-
director al
iculescu a
ofal al lu-
durerii se
nopți atot-
uparea te-
ide o jale
nerală, tra-

rță suges-
tului țării,
linia unei
: „trec su-
uri" ; „prin
de la plu-
", „nori cu
se prelun-
Cu mîinile
ne". Tran-
ndu-și cu
a altădată
nțează ex-
i : „Amur-
spînzură
:/ Gol și-
mină,/ Stă
unecării".

Istoria este concepută ca o mărturie înviorătoare, exemplară pentru prezent, mobilizînd, ca în anii de renaștere națională ai patruzecioptiștilor, la regenerare prin luptă. Cadența versului rotunjește un cîntec patriotic de cea mai pură esență : „În tine rodește de-a pururi un sînge,/ Ce-n cazne vărsară cristoșii iobagi,/ Năpraznica roată destinul nu-l frînge,/ O, Iulie-Albă, odraslele-ți stringe :/ Zbucni-va-nvierea hotarelor dragi" (Albei-Iulii).

Intonațiile imnice pentru rezistența neamului în suferință, pentru statornicia sa, se proiectează într-o viziune mitică asupra înaintașilor. Legăturile cu ei — glasul tradiției — ne țin în ființă neamul, flăcările din comoara oaselor lor sînt sacre : „lumini zămislitoare" de „dor de spații și destin". Ei formează energiile subterane, inefabile, ce ne călăuzesc și ne configurează etosul specific. „Lecția" lor — acel legatum, misterul strămoșesc — e una de viață și de moarte. De unde, gravitatea, solemnitatea tonului, tăria metalică a melodiei : „Străbunii pururi roditori/ Sînt singura fatalitate/ Neliniștiți și-asupritori,/ Porunca lor genuni străbate/ Și încălzește pe feciori./ Pămîntul lacom de dreptate/ Își scoală-n veci răzbunători". (Comoara), (subl. n.).

„Lumi zămislitoare" la Voiculescu, „norodul spălat de ape sub pietre", la Blaga, glasuri din adîncul subteran al neamului care-i cereau lui Sadoveanu să spună că „în lumea asta morții poruncesc celor vii" — aceștia sînt strămoșii. Voiculescu se integrează unui front al rezistenței naționale, într-o vreme cînd violența amenința înseși temeliile ființei noastre etnice. Sîntem într-un moment extrem de critic, de regrupare a forțelor antifasciste și antirăzboinice, cînd M. Sadoveanu, T. Arghezi, G. Călinescu, N. Iorga, E. Lovinescu și mulți alții își exprimau foarte decis, pe o cale sau alta, îngrijorarea pentru destinele țării, pe de o parte, o repulsie totală față de factorii decisivi ai inconștienței agresive, pe de alta.

Pentru Voiculescu groapa eroilor națiunii este „mai sacră decît cerul". Conștiința solidarității cu istoria generează un imn de mare gravitate responsabilă, închinat celor jertfiți de-a lungul istoriei pentru apărarea propriului lor popor (Strofe pentru un cimitir al eroilor). Mîndria de a aparține unei națiuni cu resurse uimitoare trece în versul patetic, cu cadențe metalice, ce amintește, prin energia tonului, de Goga : „Sîntem un neam ca grîul ce răsare Din bezna brazdei de minuni amare/ În cîmpul vechi aceleași spice noi" (Țara).

Linia baladică a versului închizînd dinamica unei replici date invadatorilor e o aluzie la o eventuală tentativă de atac împotriva țării. Poezia Inscripție pe o stîncă

Iulia ONIȚA : „Pace"

la Pasul Vulcan, reluînd motivul eroismului istoric din La Cheia Buzăului (Din Țara Zimbrului), este evocarea unui episod al rezistenței românești în munții afiați cu localnicii. Poemul-avertisment are efecte înviorătoare pentru conaționali, în buna tradiție patruzecioptistă.

Ion APETROAIE

CORNELIU POPEL

Bucurie vom fi

În dorinți precum în pulberea drumului
ne cufundăm
superbi copii în grădina pustie
cum cresc deasupră-ne ramii bătrîni
și iarba cum ne vorbește și plînge

nu va fi nu va fi iubirea noastră pierdută
pe cărarea ascunsă căuta-vom locul
pe care se va-nălța floarea puterii
și pruncul nostru va fi Bucurie.

Graiul de-acasă

Să nu mai știu cît de departe-i
ochiul tău frumos și blînd
pe cărarea răsăritului graiul
celor de-acasă vorbescu-l duios

veste de-acasă-i frunza trimisă
pămîntul cu drag îl sărut
și poate-i femeia și poate-i mama
care-n prag ridică brațul

ochiul care-n depărtare apucă
a privi strălucirea globului de argint
pe care urc în visu-mi și-aproape-i
mîna iubitei care mîngîie.

La Steaua iubiților

Mereu spre alte tărîmuri păși-vom
cu ochii la Steaua iubiților
grai ciudat vom avea și sufletul nostru
se va naște în curăție

și nimeni nu va avea dreptul
de a ne întreba unde-s cei care-au fost
noi sîntem în pruncii noștri azi
numai sabia lor ne poate ucide

noi știm graiul pruncilor noștri
prin grîu și sub floarea înaltă-a salcîmului
răcoroasă bucurie pentru cei care se-nalță
cu ochii la Steaua iubiților.

analiza elementelor psiho-
ern ină esențiale cerințe
e în cercetarea științifică
ază practica procesului edu-
tarea și integrarea ca re-
nte, în ultimă instanță, pro-
tineretului dovedindu-se
lematice ale societății în
te tineretul". Asemenea
ematice ale societății, do-
ncercare al științelor socia-
în mod specific modifi-
ui și rolului tineretului în
populației și a forței de
fondul dinamicii populați-
denția dezvoltării, a trans-
calitative ale resurselor de

neret—societate nu există
o", ci în și prin ansamblul
e care îi atribuie o natură
și dinamică. Astfel, edu-
nu numai ca funcție a în-
ial, dar și ca autoeducație,
nu este numai o cerință a
iale eficiente, ci și sub as-
de autocunoaștere, proble-
rii nu implică numai în-
și societatea, și în același
ă și optica prin care este
ma pregătirii și integrării,
tineretul se adaptează în
la societate, ci și institu-
ții la nevoile și aspira-
generații. „Sensul real al

mpoziție cu dealuri roșii"

noțiunii de integrare — remarcă Ov. Bădina și Fred Mahler scriind despre problematica sociologică a integrării tineretului — poate fi desprins numai cu condiția ca modificările factorului care se integrează să se coreleze — într-o concepție dinamică — cu schimbările necesare ale sistemului care integrează" Sub aspectele multidirecționale ale tineretului ca obiect de cercetare științifică sînt cuprinse astfel de corelații ca „cercetare-producție-integrare", „educație și dezvoltare", „mobilitate, integrare", „sănătate, dezvoltare", „educație-cultură", „participare-dezvoltare-restructurare socială", „omul și acțiunea socială" ș.a.m.d., arii problematice în care converg studiile și comunicările apărute în „Tineretul azi" — 1969, „Tineretul — obiect de cercetare științifică", 1969, „Tineretul — factor de schimbare" 1970. La educarea tineretului concură o serie de factori instituționalizați și neinstituționalizați a căror configurație dinamică poartă din plin pecetea influențelor dezvoltării sociale, economice și culturale asupra „redistribuirii opțiunilor și modelarea spiritului creator". Caracteristicile, metodele și formele, scopul educației, dimensiunile pregătirii tineretului pentru muncă și viață sînt reconsiderate sub incidența cerințelor dezvoltării. Educația permanentă și multilaterală este un imperativ al conjugării tuturor elementelor procesului educațional în scopul pregătirii profesionale și sociale, politice și ideologice a tineretului. Problematica este deosebit de complexă incluzînd teme ca : „tineret-instrucție-educație", „conceptul de educație prin muncă și pentru muncă", „premise psihopedagogice și ergonomice" etc. (cf. „Educația prin muncă și pentru muncă" 1972, „Geneza și dinamica idealului în adolescență" 1974). Analiza surprinde aspectele specifice ale integrării tineretului industrial, tineretului rural, studenților, tinerelor fete, atît în ce privește subiectul integrării, cît și sistemul integrator și motivația integrării ca elemente definitorii pentru esența și sensul real al procesului. O sumară trecere în revistă a problematicii raportului tineret-societate, ca obiect al analizei științifice, nu poate cuprinde desigur, nici chiar în aspectele cele mai generale, ansamblul de teme relevate de complexitatea și dinamica domeniului, ci poate doar sugera — și aceasta ne-am propus — importanța, necesitatea și eficiența investigației multidisciplinare pe care, de altfel, experiența Centrului de cercetări pentru problemele tineretului o impune merituos.

Paul BALAHUR

File de istorie

40 de ani de la crearea Frontului Studențesc Democrat

Pe linia preocupărilor pe care le-a manifestat Partidul Comunist din România pentru mobilizarea tuturor studenților democrați în frunte cu uteciștii la lupta împotriva fascismului pentru drepturi și libertăți democratice, pentru apărarea independenței și a suveranității patriei, în urmă cu patru decenii, în vara anului 1935 a fost înființată organizația Frontului Studențesc Democrat, care a devenit cea mai importantă organizație antifascistă a studențimii din România.

Crearea Frontului Studențesc Democrat cu puternicile sale secțiuni din Iași, Cluj și alte centre ale țării, a fost precedată de obținerea unor importante succese pe linia închegării unor nuclee organizatorice antifasciste în majoritatea facultăților avînd drept țel combaterea infiltrării ideologiei fasciste în rîndurile studențimii, răspîndirea în rîndurile tineretului universitar a ideilor înaintate de cultură și progres, pe linia puternicelor tradiții ale învățămîntului nostru superior. Crearea Frontului Studențesc Democrat, organizație de masă legală, aflată sub conducerea P.C.R., în rîndurile căreia activau tinerii comuniști Gr. Preoteasa, Gh. Rădulescu, Miron Constantinescu, Constanța Crăciun, M. Levente și alții a însemnat un important succes al activității desfășurate pe linia închegării și dezvoltării Frontului popular antifascist al tineretului.

Alături de sarcina sa principală care era lupta împotriva fascismului, F.S.D. și-a propus ca obiective și rezolvarea a o serie de probleme legate de preocupările zilnice ale studențimii : ajutorarea studenților lipsiți de mijloace materiale, sprijinirea revendicărilor profesionale, crearea de cercuri de studii, organizarea de manifestări artistice, toate acestea subsumate țelului principal : combaterea fascismului.

La 27 iunie 1935 a fost editat primul număr al organului de presă al Frontului Studențesc Democrat, „Studentul român". La elaborarea lui și-au adus contribuția studenți comuniști și uteciști, ziarul devenind o tribună a luptei democratice, antifasciste a studențimii din România. La sfîrșitul anului 1935, Frontul Studențesc Democrat era închegat ca organizație pe întreaga țară. El unea, pe baza platformei luptei pentru democrație și împotriva fascismului, studenții uteciști, social-democrați, membri ai unor organizații de tineret ale partidelor burgheze care manifestau opoziție față de fascism, studenți români și ai minorităților naționale, pe toți cei care aveau interese comune în lupta împotriva fascismului. Programul Frontului Studențesc Democrat, fiind inspirat din realitățile vieții studențești, reflecta atitudinile și năzuințele studenților care doreau să lupte împotriva fascismului și a războiului, pe linia apărării științei și culturii.

O frumoasă activitate a desfășurat puternica secțiune din Iasi a Frontului Studențesc Democrat în rîndul căruia activau A. Bîrlădeanu, C. Dimitriu, Năstase Popescu, Paul Radu, C. Zosin, A. Voitinovici și alții. Apelul lansat de secțiune către întreaga studențime ieșeană arăta, printre altele, că F.S.D.-ul reprezintă un zid, o stavilă împotriva primejdiei fasciste. „Conștienți de rolul de avangardă pe care trebuie să-l aibă studențimea în cucerirea acelor revendicări care sînt un atribut al civilizației și culturii — se arăta în încheierea apelului — vă chemăm la luptă organizată alături de studenții din București, Cluj și alte centre ale țării, alături de întregul tineret revoluționar al patriei noastre".

Activitatea desfășurată de fruntașii secțiunii din Iași a F.S.D. a fost permanent urmărită de organele represive. În rapoartele trimise autorităților superioare se arăta că studenții A. Bîrlădeanu, Popescu Năstase, A. Voitinovici și alții „fac o intensă propagandă printre studenți pentru a se înscrie în acest front lansînd apeluri și în presa locală, iar ca rezultat constatăm că pînă în prezent au aderat un număr apreciabil, majoritatea fiind din rîndurile studențimii revoluționare".

Pe linia apărării intereselor studențimii democrate împotriva penetrației organizațiilor fasciste în viața universitară ca și în cea a întregii țări, secțiunea ieșeană a F.S.D. a înfățișat pericolul pe care îl prezenta Garda de fier în viața socială și politică a României, subliniind totodată că „studențimea democrată va ști să apere cu devotament revendicările și drepturile sale împotriva oricăror imixtiuni fasciste în viața studențimii".

În crearea frontului lor democratic, în lupta împotriva fascismului și a tendințelor sale reacționare, obscurantiste, retrograde, studenții s-au bucurat de sprijinul și simpatia celor mai prestigioase cadre din învățămîntul superior românesc, străluciți reprezentanți ai științei și culturii din patria noastră cum au fost C. I. Parhon, Radu Cernătescu, Traian Bratu, Petre Andrei, Iorgu Iordan și mulți alții. De-a lungul activității sale, F.S.D. a inițiat și organizat, cooperînd cu Uniunea Tineretului Comunist, numeroase acțiuni pentru îmbunătățirea condițiilor de învățătură și viață a studențimii, împotriva pericolului fascist, pentru apărarea drepturilor și libertăților democratice, pentru apărarea independenței și suveranității României. Începînd din anul 1933, forțată de împrejurările din acel timp de a-și desfășura activitatea în ilegalitate, organizația democratică a studențimii nu a renunțat nici un moment la luptă. Avînd sprijinul P.C.R. și al U.T.C., F.S.D. a folosit orice posibilitate de acțiune, fie ea legală sau ilegală.

În anii dictaturii militare-fasciste studențimea revoluționară a adus o importantă contribuție la activitatea desfășurată de Uniunea Patrioților, organizație de masă creată și condusă de P.C.R. Răspunzînd apelurilor lansate de Partidul Comunist Român, studențimea a făcut numeroase sacrificii în lupta grea care s-a desfășurat în acei ani. La Iași, demonstrația studențimii împotriva trupelor hitleriste care le ocupaseră căminele și împotriva condițiilor mizere de viață și de studiu a putut fi stăvilită numai cu ajutorul autorităților fasciste. Sub îndrumarea uteciștilor, tinerii studenți ieșeni ca și cei din celelalte centre universitare ale țării au participat la acțiuni de sabotaj împotriva trupelor hitleriste, s-au manifestat împotriva dictaturii antonesciene, au difuzat manifeste și fluturași care conțineau chemările adresate tineretului ca și întregului nostru popor : „Afară cu trupele hitleriste din țară", „Jos dictatura antonesciană", „Vrem România liberă", și altele.

Urmînd chemările Partidului Comunist Român, tineretul studențesc în frunte cu uteciștii și-a adus cu elan contribuția la lupta întregului popor împotriva fascismului, pentru victoria insurecției naționale din august 1944, pentru zdrobirea militară a Germaniei hitleriste și democratizarea patriei noastre.

La împlinirea a patru decenii de la crearea Frontului Studențesc Democrat se poate aprecia că această organizație îndrumată și condusă de Partidul Comunist Român a adus alături de celelalte forțe democrate din România o remarcabilă contribuție la stăvilirea ascensiunii fascismului în viața socială a tineretului studios și apoi la apărarea suveranității și independenței naționale periclitate de Germania hitleristă în anii celui de-al doilea război mondial.

L. EȘANU

ANUALA 1975

(Urmare din pag. 1)

și descoperirea unor registre valoroase altele decît cele legate de viziunea îndelung practicată de cîte un artist, fără însă ca această descoperire să coincidă cu vreo artificială metamorfoză — este cazul lui C. Piliuță, al lui Vl. Șetran, Ion Biță, Dan Hatmanu, Emilia Niculescu, Ion Stendl, Wanda Sachelarie; mai însemnează și înmulțirea unor preocupări care pot marca simptomele unei etape noi în centrul de interes al vieții artei plastice românești: sînt de reținut, printre alte preocupări, noua figurație — Nicolae Maniu, Matei Lăzărescu, Adrian Popovici, Nicolae Pădurariu. Unele din aceste înnoiri ies în evidență, altele mai puțin. Îmi vine greu să spun că faptul se datorează panotării, fiindcă știu cît de complicată este o astfel de operație, în condițiile aglomerării de lucrări. Poate că n-ar fi totuși atît de complicată dacă am mai renunța la prejudecata protocolar-decorativă (relativ decorativă) care grevează panotarea saloanelor noastre. Ce-ar fi dacă am încerca să subliniem, tocmai în sălile centrale (în parte salonul actual o face) cele cîteva trăsături înnoitoare care se ivesc în orice expoziție bună, și deci și în cea de față? Sau dacă am avea în vedere mai cu grijă științifică, atunci cînd grupăm niște lucrări pe afinități, să grupăm toate afinitățile grupabile, și nu numai unele, lăsînd să se dilueze, prin risipire și amestec, tendințe din cele mai interesante și viabile, cum sînt cele ale tînărului expresionism figurativ? Și dacă asocierile vizuale care se fac, atît de necesare într-o expoziție de calitate, ar trece de înrudirile întîmplătoare de forme, spre sensurile stilistice mai adînci ale înrudirilor observate? Cred însă că toate acestea nu depind numai de artiștii care panotează, ci de toți artiștii la un loc, începînd cu cei cărora, ori cu ce s-ar prezenta, sau la a cîta oară cu aceeași lucrare, le revin anumite panouri. Am observat de altfel că toată această luptă pentru un panou sau altul se consumă inutil, fiindcă vizitatorii care tot vin, se uită cu atenție și interes peste tot, ba chiar gustă plăcerea cîte unei descoperiri neașteptate. Fiecare participant la salon nu poate decît cîștiga dacă prima grijă a organizatorilor, după cea a selecției lucrărilor, se va adresa fără fetișuri, desprinderii, — prin prezentare — a adevăratei meniri a acestor saloane. Atunci se vor putea discuta și adevăratele lor probleme.

Versatilitate și decizie

Elogiate, criticate, contradictorii în datele existenței și finalității lor, și totuși mereu așteptate cu interes, **Expozițiile anuale de pictură și sculptură** s-au impus ca o prezență necesară, fie măcar pentru simplul fapt că permit comparații, furnizînd o viziune de ansamblu a fenomenului plastic românesc.

Ediția 1975 nu este nici mai bună, nici mai rea decît celelalte, ceea ce nu poate fi considerat un prilej de satisfacție pentru nimeni. Am putea, dintr-un exces de purism, să acuzăm juriul expoziției, vinovat — ce e drept — de o generozitate adeseori nejustificată, ce a permis multor lucrări anodine să se prevaleze de un statut ce presupune calitate estetică. Justificarea s-ar putea găsi în însăși condiția unei asemenea manifestări, aceea de sumă a datelor existente la un moment dat în arta țării noastre. Dar discrepanțele valorice rămîn, oricum, evidente, cu atît mai mult cu cît numărul lucrărilor cu adevărat bune ar fi acoperit spațiul rezervat. Dorindu-se îngăduitor, juriul și-a transferat propria eterogenie a componenței și concepțiilor asupra expunerii, devenită suficient de eclectică pentru a mulțumi orice tip de vizitator. În fond acestea sînt caracteristicile oricărui „Salon", așa că nu putem fi mai intransigenți cu această ediție decît am fost cu cele precedente. Cu atît mai mult cu cît reproșul principal ar trebui adresat acelor artiști a căror versatilitate stilistică atinge situații extreme în cazul „personalelor" și în cel al manifestărilor colective. Există o anumită concepție despre ceea ce înseamnă o „colectivă", o mentalitate ce generează „teama" de juriu și acea „cuminţenie" cu efecte negative asupra calităților expresive, astfel încît adeseori ne este dificil să recunoaștem un artist în lucrarea prezentată, deși în realitate posedă o personalitate distinctă. Fenomenul se descifrează și în actuala expoziție, provocînd, în majoritatea cazurilor, o mediocritate ce nu se poate salva prin acoperirea „tematică", adică prin anecdotica lipită.

Ceea ce trebuie să subliniem ca un factor pozitiv este orientarea către o artă de responsabilitate umană, socială, politică, axată pe marile realități ale epocii noastre și ale istoriei, mai decis conturată decît în alte ocazii, fiind servită cu excelență de numele consacrate, dar și de prezențe inedite, mai ales tineri. Și, ajunși aici trebuie să remarcăm originalitatea panotării, eficientă, care a urmărit — și realizat, credem noi — o „desacralizare" a ierarhiilor de expunere, o aplatizare a reliefurilor prin amplasare, urmărind un criteriu clar, pe tendințe mari, o succesiune logică, în măsură să faciliteze traiectul receptării.

Dar, așa cum este, **Expoziția anuală '75** polarizează interesul, publicul și mai ales artiștii discută pe marginea ei, iar în contextul unor tendențioase și false „ciocniri de idei" aduce certitudinea existenței talentelor și a unui climat creator pozitiv în cultura noastră socialistă.

Virgil MOCANU

Paleta stilurilor

Comparînd „Anuala de pictură și sculptură 1975" cu expozițiile anterioare asemănătoare, căutînd sintezele și caracterele noutății sale, prima trăsătură distinctivă ar fi cantitatea lucrărilor expuse. Peste 400 de picturi și sculpturi! Dincolo însă de cantitate, constatăm, ca fenomen evolutiv pozitiv și necesar, preponderența artei figurative și a tabloului cu subiect, în intenția majorității artiștilor de a realiza un mariaj cu problemele contemporaneității, de a sublinia un moment de istorie și umanism.

Prezentul colorează, determină diversitatea, accentuează viziunile și manierele proprii. Chiar și A. Ciucurencu, H. Catargi, C. Baba, A. Ciupe, I. Musceleanu, I. Irimescu, Gh. Ionescu, I. Popescu Negreni par „înnoiți" și animați de a se înscrie pe un drum nou, al metamorfozării realității; la Ciucurencu prin sintetizarea și exploatarea potențialului emoțional al culorii, la C. Baba prin redarea substratului profund al sufletului omenesc. Sînt numeroase unghiurile și problemele din care putem privi și analiza acest salon. Ce înseamnă legătura cu viața, cu oamenii, cu contemporaneitatea? Ce înseamnă redarea trecutului? Ce rol are imaginația în creația actuală? Iată doar cîteva întrebări.

Unii artiști aleg deliberat subiectele din trecut pentru a justifica o paletă mai strălucitoare, alții înțeleg să redea contemporaneitatea „peisagistic", în mod impresionist, reținînd senzația vizuală ce le-o produce „terenul". Spre deosebire de aceștia, întîlnim și artiști preocupați să redea simbolic sensurile sau generalizarea problemelor actualității, așa cum realizează Sabin Bălasa, Dan Hatmanu, Gh. Anghel, Viorica Ilie Velescu, Paula Bibariu, M. Rusu, M. Valea și mai ales în sculptură unde acest mod este mult generalizat: C. Breazu, M. Buculei, Arghira Călinescu, I. Cassargian, I. Oniţa. Aceștia sînt adepții autonomiei imaginației, introducînd elemente fantaste în ansamblul compozițional. Sînt artiști ce sesizează ritmurile naturii și le redau în forme monumentale: Ion Biță, V. Șetran, Viorel Mărgineanu, Lia Szasz. Ion Stendl, C. Blendea, Dorian Szasz ș.a. Ei măresc importanța desenului și a montajului plastic. În dorința de a reînnoi decorul existențial, unii creatori elimină accidentalul: M. Bandac, Aurel Nedel, Ion Pacea, Val Gheorghiu, Vasile Grigore, Vlad Florescu, Iacob Gheorghe, Mircea Ionescu, Romul Nuțiu, M. Olos, Dan Covătaru ș.a. E o poezie în conturul celui mai neînsemnat obiect. Natura e interpretată simplu, luminos. Sînt artiști care prin viziunea lor realistă își impun cu pregnanță personalitatea: C. Piliuță, cu cel mai veridic și totodată inedit peisaj din expoziție: „Delta", de o poezie grandioasă. La fel Brăduț Covaliu, care se înscrie cu compoziția „Pentru patrie" în redarea problemelor majore ale zilelor noastre, ca și Traian Brădean, din ce în ce mai strălucitor în creația sa, Marius Cilievici. Ion Sălișteanu, Mara Constanțiu, Virgil Neagu, Petru Popovici, Virgil Preda, sau în sculptură: Gabriela Manole Adoc, G. Apostu, Paul Vasilescu, C. Badea, Fl. Codre, C. Popovici ș.a.

O remarcă trebuie să acordăm artiștilor tineri: Sorin Ilfoveanu, Fr. Bartok, Ilie Boca, D. Gavrilean, N. Cismaru, St. Cîlțea, Zamfir Dumitrescu, Al. Zamfirescu, Cornel Ionescu, A. Costinescu ș.a., aceștia meritînd o atenție specială pentru originalitatea lor temperamentală, ferită de oboseală și manierism. Operele lor vădesc o tensiune spirituală, temperament, imaginație suculentă. Ei sînt atenți la grație ca și la dramă, la poezie ca și la grotesc.

Există și o reconciliere cu aparențele, didactică sau în spirit naiv, ca la majoritatea artiștilor grupați în jurul pictorului Știrbu, care rămîne, printre aceștia, cel mai reprezentativ, prin prodigioasa sa naivitate.

„Cantitatea" este reprezentată și de numeroasele tablouri nesemnificative, mediocre ca pictură, primejdioase gustului artistic, un fel de rococo al realismului, disimulînd indigența imaginației și poncifele tehnicii impresioniste.

În ansamblul său, expoziția este un vast șantier al creației actuale, spațiul în care se confruntă temperamental diferitele moduri de a interpreta natura și oamenii țării, este un moment al evoluției actuale a artei noastre plastice. Activitatea creatoare este o vocație dar și expresie umanistă. Există aici un efort de a surprinde și a reda chipul României contemporane, momente din istorie sau din opera de construcție a socialismului.

Mircea DEAC

Teodor MURARU: „Terase"

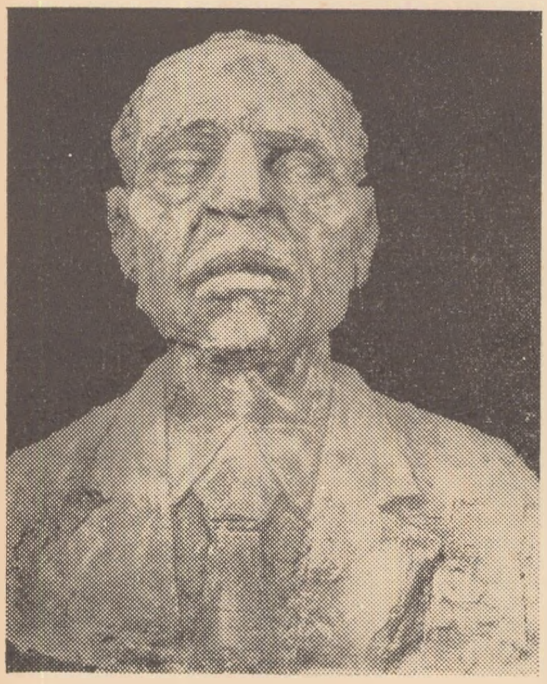

Constantin POPOVICI: „Ionel Perlea"

Constanțin BLENDEA: „Primăvara"

Retrospectiva Gh. ILIESCU

(Sala Victoria — Iași)

Contemplator negrăbit al frumuseților spațiului agrest, cu cer imens și vegetație opulentă, legat afectiv de satul moldovenesc, Gh. Iliescu ne aduce o pictură ce amintește de Hogaș, dar mai ales de acea întoarcere din 1906 a lui Sadoveanu, cînd revenind la Fălticeni după prima perioadă bucureșteană întreprinde căiătoria pe care el o numește „de curățire și ispășire". „Drumul în munți l-am făcut cu trăsura cu clopote, mărturisește acest om al pămîntului. Mănăstirile nemțene le-am cercetat îndelung, umblînd domol, pe jos. În plaiurile înalte ale țării, am văzut livezi, rîmnice, prisăci și m-am înclinat către toate izvoarele".

Omagiul adus de Gh. Iliescu acestor locuri de aleasă desfătare e un peisaj pe care Const. Ciopraga îl consideră „de o viziune robustă și de un perfect echilibru", portrete de țărani vîrtoși, flori cu o carnație cuceritoare — în toate fiind impregnate nu atît școala profesorilor săi Camil Ressu și Jean Steriadi cît ucenicia în atelierul naturii și acea cucernică înclinare în fața pădurilor, a apelor, a cerului, de care vorbește Sadoveanu. Poate Ressu i-a transmis un anume patos al gestului, sigur Steriadi acuitatea observației și valoarea amănuntului, dar cele care l-au condus în anotimpuri și vîrste, în înțelepciunea naturii născute din siguranța rotirii eterne, sînt spațiul geografic și firea lui de țăran răbdător, blajin, aplecat spre un lirism robust.

Gh. Iliescu a avut prima expoziție personală acum 36 de ani la Ateneul Român, a participat la multe saloane oficiale, a primit în 1941 premiul Ministerului artelor, în 1942 premiul Anastasie Simu. E deci o punte de legătură, ca formație, între Aurel Băeșu, N. N. Tonitza, Ștefan Dimitrescu, Otto Briese — ca să-i cităm doar pe cei plecați — și generația de azi. O undă de visare învăluie priveliștea, fie că e vorba de valea Moldovei, de intrarea în Fălticeni, de singurătățile Ceahlăului, de Ipotești lui Eminescu sau de Mircești lui Alecsandri. Nimic dramatic în iernile sale (Iarnă la Roman, Iarnă în satul meu, Drum de iarnă) nici în toamnele, mai ales în toamnele lui nostalgic—cucernice, cu apusuri agățate de crengi și cu o magie venind din mitologia silvană. Curînd, ne contopim în cadrul în care ne familiarizăm repede fiindcă îl recunoaștem drept al nostru. O pictură duioasă, liniștită, sigură pe ea, decorativă asemeni portului țărănesc, prietenoasă ca și oamenii, întregită de o grafică peste care plutește văzduhul tămîiat de mirezme al stihului eminescian. Gh. Oprescu a notat cîndva că „Gh. Iliescu ne dă încîntătoare peisagii în peniță admirabil compuse, complete, bine văzute, redate cu îndemînare pe care rareori o întîlnești. Abundența detaliilor este reclamată de felul său liric de a o simți".

Dincolo de „încîntător, admirabil, complet" rezidă însă talentul lui Iliescu de a surprinde în cîteva tușe de laviu zbaterea dintre umbră și lumină, omnipotența vegetației și a liniștii, ceva ce e mai presus de efemerul diurn. Grafica sa e o întregire fericită a picturii, ambiționînd să înfrunte moda trecătoare.

Aurel LEON

MOMENT

Galeria „Cronica"

O suită de crochiuri realizate de Eugen Ştefan Bouşcă la Florenţa, în capela Medici. **Aurora, Amurgul, Ziua, Noaptea**, cele patru capodopere michelangioleşti sînt investigate de către pictorul ieşean în racursiuri spectaculoase, urmărindu-se dinamica compoziţională a faimoaselor sculpturi.

Lupta cu inerţia

Clubul dezbaterilor de artă de pe lîngă Întreprinderea mecanică „Nicolina" Iaşi a găzduit zilele acestea festivitatea de decernare a premiilor acordate participanţilor la concursul de proză şi poezie organizat de cenaclul „Lupta cu inerţia" în colaborare cu Centrul judeţean de îndrumare a creaţiei şi a mişcării artistice de masă. Din cei peste 30 de membri ai mai multor cenacluri din judeţul Iaşi, participanţi la concurs, au fost distinşi cu premii: Elena Chimer (cenaclul „Ion Creangă", premiul special al „Nicolinei"), Constantin Pricop (cenaclul „Lupta cu inerţia", premiul muncitorilor forjori de la Întreprinderea „Nicolina"), Emilian Marcu (cenaclul „Mihai Eminescu" al Casei de cultură a tineretului şi studenţilor, premiul I), Calistru Ancuţa (cenaclul „Mihai Eminescu" al Liceului nr. 2 Iaşi, premiul II), Ioan Zaharia (cenaclul „Ion Creangă", premiul III), Mandric Mirela (cenaclul „Mihai Eminescu" al Liceului nr. 2 Iaşi, premiul III); Mandric Vasile (cenaclul „Mihail Sadoveanu" din Paşcani şi Alexandru Tacu, cenaclul „Lupta cu inerţia", premii speciale acordate de Centrul de îndrumare a creaţiei şi a mişcării artistice de masă Iaşi, pentru cele mai bune poezii inspirate din realităţile României socialiste. De notat faptul, plin de semnificaţie pentru cadrul stimulativ oferit de clubul dezbaterilor de artă al Nicolinei, mişcării de amatori din Iaşi, este deschiderea, cu acelaşi prilej, în respectiva sală, a unei expoziţii de pictură datorată pictorului amator Victor Balan, lăcătuş la Fabrica de Antibiotice Iaşi. Emoţionantă a fost, de asemenea, contribuţia excelentului cor de copii al Liceului „Emil Racoviţă", (dirijor Georgeta Zeman), care a interpretat cîntece pioniereşti. În intervenţia sa, criticul de artă Aurel Leon a subliniat multiplele virtuţi ale unei asemenea manifestări, pledînd pentru instituirea ei anuală, în vederea stimulării activităţii artistice de amatori, acest concurs avînd toate şansele de a deveni o tradiţională şi de prestigiu manifestare artistică de amatori. Sugestie căreia ne alăturăm cu plăcere angajîndu-ne să facem loc în paginile revistei celor mai notabile rezultate în planul creaţiei, ale unei atît de binevenite iniţiative.

Cahiers roumains d'études littéraires

Numărul 1/1975 confirmă ţinuta constant-elevată a „Caietelor româneşti de studii literare". Tema numărului este „Dialectica vechi-nou", completînd în chip fericit şi firesc tematici anterioare ca „Poeţi moderni, poetică modernă", „Literatura, umanismul şi viitorul" sau „Aspecte şi metode ale criticii". „Caietele" se deschid cu un eseu, semnat de Al. Philippide, despre „Tradiţie şi progres în literatură". Zoe Dumitrescu-Buşulenga reperează unele „Permanenţe în literatura română contemporană", Adrian Marino se reîntoarce „La izvoarele dialecticii semantice vechi-nou", Al. Călinescu analizează raportul dintre „Vechi şi nou în poetica prozei", iar Ion Pop se ocupă de „Tradiţie, inovaţie, avangardă românească". Mai semnează articole şi eseuri Ion Ianoşi, Mihai Nadin, Vasile Nicolescu şi Romul Munteanu. Două colaborări străine: una de rezonanţă — Marcel Raymond cu un studiu despre „Noutatea reveriei romantice", a doua — J. Weisberger: „O nouă lectură a unei cărţi vechi: spaţiul în **Tom Jones**", o foarte interesantă analiză (cu numeroase sugestii din critica tematică) a romanului lui Fielding. Cronica traducerilor, numeroasele recenzii şi note completează sumarul acestui număr echilibrat, abordînd o problematică „actuală", şi urmărind — cu aceeaşi consecvenţă — afirmarea unor poziţii româneşti în contextul criticii contemporane.

Salonul picturii naive din Moldova

Aşadar, prima ediţie a unei noi manifestări artistice de masă: Salonul picturii naive din Moldova. Iniţiativa aparţine Comitetului judeţean de cultură şi educaţie socialistă Botoşani.

Expoziţia deschisă în sala de marmură a teatrului „Mihai Eminescu" din Botoşani reuneşte circă o sută de lucrări ale următorilor pictori naivi din judeţele Moldovei: Ioan Măric, Virginia Bîrsan, Nică Petre şi Florenţa Coseveiuc (Bacău); Gh. Sturza, Octav Scalco, Georgeta Scalco şi Mariana Scalco (Botoşani), Viorica Ilie, Nastasia Matei şi Petre Geantă (Galaţi); Vasile Vicol, Margareta Scopos, Gh. Siminiciuc, Eugenia Popescu, Mihai Diaconescu, Policarp Vacarciuc şi Georgeta Plămădeală (Iaşi); Romeo Calarcea şi Gh. Cotleţ (Suceava); Const. Enăchescu (Vaslui).

Juriul a decernat premiul I lui Gh. Sturza, premiul II lui Policarp Vacarciuc şi premiul III lui Ioan Măric. Menţiuni: Gh. Cotleţ, C. Enăchescu şi Florenţa Coseveiuc. Trofeul salonului a fost atribuit judeţului Iaşi pentru cea mai consistentă şi valoroasă participare.

Revista noastră

Deşi e vorba de o revistă şcolară, reţinem şi recomandăm cititorilor, din ultimul număr apărut al publicaţiei şcolarilor de la liceul „Unirea" din Focşani (aprilie — iunie 1975) interviul luat, cu prilejul unei vizite făcute la fosta locuinţă a lui G. Călinescu, soţiei scriitorului: d-na Alice-Vera Călinescu. Sînt acolo date şi precizări care interesează în cea mai mare măsură istoria literară, şi a căror consemnare constituie, în aceeaşi măsură, dovada obiectivei preţuiri a activităţii colectivului de redacţie coordonat de prof. Petrache Dima. Din sumar mai cităm articolul despre ziarul „România liberă" ilegală, materialul consacrat eroilor focşăneni ai războiului pentru independenţă, cercetările de istorie literară privindu-i pe Duiliu Zamfirescu, Cezar Petrescu, etc. Pentru a ilustra în plus multiplele preocupări culturale, împletite cu practica, ale elevilor şi profesorilor focşăneni, cităm şi anunţul de pe a doua pagină a coperţii: „În curînd pe ecrane, un serial despre **Colecţii şi colecţionari**. Episodul I vă prezintă Colecţia acad. Şerban Cioculescu — film realizat de cercul şcolar de bibliofilie de pe lîngă liceul „Unirea" în colaborare cu „Revista noastră", cineclubul „Astral" şi Întreprinderea Cinematografică a judeţului Vrancea. Redactor: prof. Petrache Dima; consultant ştiinţific: dr. Corneliu Dima-Drăgan de la Universitatea din Bucureşti; imaginea: Iulian Zegrea; montajul: Adp Kuhn; ilustraţia muzicală: Teodor Coman.

Minitehnicus

În sălile Muzeului de istorie din Bacău a fost deschisă o expoziţie a Consiliului judeţean Bacău al pionierilor, cuprinzînd lucrări executate de membrii cercurilor de electronică, electrotehnică şi mecanică ale caselor pionierilor din Bacău, Buhuşi, Tg. Ocna, Oraşul Gheorghe Gheorghiu-Dej şi Moineşti. Dacă puzderia de „căţei electronici", „pisici electronice" etc. introduce o notă de pitoresc, încîntării prilejuite de acest fapt trebuie să-i asociem admiraţia pentru o seamă de performanţe tehnice, ilustrate, de pildă, de un întreg montaj, prin intermediul căruia se pune în scenă alerta unui cosmodrom terestru la apariţia unor vecini planetari. Semnalizările radar, declanşarea alarmei, decolarea avioanelor, totul reconstituie un fel de palpitantă pagină de modernă literatură ştiinţifico-fantastică. Să adăugăm celulele foto electrice integrate unor ingenioase sisteme de pază, radioreceptoarele, tranzistometrul, automatul pentru înlocuirea conductelor în sistemul de irigat, navomodelele şi aeromodelele, încheind astfel un succint tur de orizont asupra universului de preocupări ale respectivelor cercuri pioniereşti. Minitehnicus este în felul acesta un bilanţ dar şi un start. Cîndva acest „mini" va fi depăşit odată cu vîrsta, întocmai rachetelor purtătoare care şi-au făcut datoria, plasînd pe orbită o nouă constelaţie de abia înmugurite îndrăzneli creatoare. Succes!

N. IRIMESCU

TELE...grame

Despre un adevăr banal

Un adevăr cunoscut de toată lumea devine banal. Asta nu-l împiedică însă să fie adevăr. **Serialul** rămîne unul din marile adevăruri descoperite de televiziune. Banal poate fi subiectul, banal poate fi modul de realizare, banali pot fi eroii, dar nu **noţiunea** de serial. La ora aceasta, televiziunile lumii caută (şi găsesc) idei pentru noi seriale. Am mai amintit în „tele...gramele" anterioare cîteva titluri apărute pe mapamond. Succesul primului episod din istoria tezaurelor (cel consacrat comorilor de la Pietroasa) a demonstrat ce înseamnă o idee bună care şi-a găsit o „haină" pe măsură. Interesant se pare a fi şi „**Triplu salt**" (o producţie a televiziunii din R.F.G.), un serial care, sub pretextul oglindirii aventurilor unei familii de artişti de circ, prezintă în fiecare episod cîteva numere senzaţionale de circ. Dar serialele — atunci cînd nu sînt concepute cu grijă (şi termenul are — în cazul acesta — o accepţie foarte largă) pot crea probleme realizatorilor şi programatorilor. BBC-ul a realizat sub titlul „Doctor Who" cîteva episoade din genul ştiinţifico-fantastic care prezentau nişte păianjeni uriaşi în luptă cu oamenii. Foarte mulţi părinţi au scris redacţiei, plîngîndu-se că scenele acestea de violenţă gratuită au avut efecte foarte nocive asupra copiilor. O asociaţie de telespectatori a cerut chiar organizarea unor cercetări consacrate rezultatelor deloc fericite ale serialului. S-a observat dealtfel că serialele de mare succes şi care au dat mari satisfacţii telespectatorilor au fost cele închinate victoriei binelui asupra răului (sub diferite forme, de la „Kojak" la „Daktari"), cele consacrate aventurilor spiritului (vezi „Michelangelo") serialele consacrate călătoriilor pe glob şi, în foarte mare măsură, cele care şi-au pus ca scop adaptarea operelor literare clasice.

Aşa de pildă, la ora aceasta există ideea realizării — în coproducţii de cîteva televiziuni europene — a unor seriale bazate pe transpunerea fidelă a operelor lui Shakespeare şi Balzac.

Serialele sînt foarte iubite de telespectatori. Un adevăr într-adevăr banal. Dar asta nu-l împiedică să rămînă unul din marile adevăruri descoperite de televiziune.

Alexandru STARK

Cărţi noi

* * * MIHAI VITEAZUL — culegere de studii — Editura Academiei R.S.R.

* * * APĂRAREA PATRIEI, A INDEPENDENŢEI ŞI SUVERANITĂŢII NAŢIONALE — Editura politică.

Petre Andrei — OPERE SOCIOLOGICE, vol. 2. — Editura Academiei R.S.R.

Mihai Golu — PRINCIPII DE PSIHOLOGIE CIBERNETICA — Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică.

Ilie Purcaru — ROMÂNIA — CONVERGENŢE LA UNIVERSAL — Editura Albatros.

Mircea Horia Simionescu — RĂPIREA LUI GANYMEDE — Editura Sport — Turism.

Nicolae Dimitriu — VOIAJ DE NUNTĂ, schiţe umoristice — Editura Albatros.

Emile Gaboriau — AFACEREA BOISCORON — Editura Dacia.

Zofia Nalkowska — GRANIŢA, roman — Editura Univers.

Ludovic Roman — RACHETA ALBĂ, roman — Editura „Ion Creangă".

Top Cronica R. Tv. nr. 25

— Secţia română —

1. **Nu sînt singur** — Flacăra Folk; 2. **Adăpost în calea furtunii** — Transfer; 3. **Chemarea** — Excelsior; 4. **Hei, pădure** — Azur; 5. **La izvor** — Estudiantina; 6. **Fii lacrimilor tale** — Marcela Saftiuc; 7. **Piatra lunii** — Modul Quintet; 8. **Populară** — F.F.N.; 9. **Visul** — Ethos; 10. **Doar o secundă** — Olimpia Panciu.

— Secţia străină —

1. **Tema muzicală a filmului „Papillon"** — Nicoletta; 2. **Dacă nu poţi să dansezi Rock cu mine** — Rolling Stones; 3. **Sweet Rhode Island Red** — Ike & Tina Turner; 4. **Iubita mea mult aşteptată** — Omega; 5. **Tanto tempo** — Gilda Giuliani; 6. **Vreau să ştiu** — Jimmy Cliff; 7. **Movin On** — Bad Company; 8. **Tu che sei** — I Dik-Dik; 9. **Qu-as tu fait?** — Pierre Groscolas; 10. **Diana Express** — Diana Express.

Spectacole — concerte

TEATRUL NAŢIONAL „VASILE ALECSANDRI". Duminică, 22 iunie, ora 19,30: **Valentin şi Valentina**, de M. Roşcin. Vineri, 27 iunie, ora 19,30: **Noaptea**, de M. R. Iacoban. Duminică, 29 iunie, ora 10,30: **Sîmbătă la Veritas**, de M. R. Iacoban. Luni, 30 iunie, ora 19,30: **Don Juan** de Max Frisch.

OPERA ROMÂNA. Duminică, 22 iunie, ora 19,30 (la Bîrlad) **Sînge vienez**. Luni, 23 iunie, ora 19.30 (la Vaslui): **Sînge vienez**. Miercuri, 25 iunie, ora 19,30: **Liliacul**.

FILARMONICA „MOLDOVA". Vineri, 20 iunie, ora 20: Concert de concerte; dirijor Petru Oschanitzki, solişti Petru Csaba, Dorel Fodoreanu, Ştefan Agorton; în program: Mozart, Dvorak, Liszt. Vineri, 27 iunie, ora 20: Încheierea stagiunii. Dirijor George Vintilă, solist — Daniel Podlovschi. În program: Beethoven, Berger.

TEATRUL PENTRU COPII ŞI TINERET. Duminică, 22 iunie, ora 11,00: **Albă ca zăpada**. Marţi, 24 iunie, ora 10,00: **Ursul păcălit de vulpe**.

EXPOZIŢII. Galeria Cronica: Eugen Ştefan Bouşcă (desene), Sala Victoria: Petre Buzatov (pictură); M. Volf (sculptură).

CINEMATOGRAFE. 23—29 iunie. Victoria: **Fugarul** (Engl.). Republica: **Călătoria** (Ital.). Copou: **Pe aici nu se trece I—II** (R.S.R.). Tineretului: **Ninsoarea** (R.P.U.); **50.000 dolari recompensă** (S.U.A.); **Program de desene animate nr. 52. Tătăraşi: Valter apără Sarajevo I—II** (R.S.F.J.); **Dragoste la 16 ani** (R.D.G.); **Program de desene animate nr. 11. Nicolina: Caut o nevastă** (U.R.S.S.); **S-a întîmplat după război** (U.R.S.S.).

CASA DE CULTURĂ A SINDICATELOR. Sîmbătă, 21 iunie, ora 20,00: **Clubul tinereţii. Audiţie de muzică uşoară** urmată de dans pentru tineret. Duminică, 22 iunie, ora 11,00: **Artă plastică** — vernisajul expoziţiei de pictură a elevilor Şcolii populare de artă, clasa prof. V. Bălan. Marţi, 24 iunie, ora 19,30: **Astronomie populară. Expunerea: „Viaţa stelelor"**. Miercuri, 25 iunie ora 18,00: **Istoria patriei. Expunerea: „Mişcarea muncitorească şi socialistă, sensurile internaţionalismului socialist român"**. Joi, 26 iunie, ora 18,00: Programul P.C.R. de edificare a societăţii socialiste multilateral dezvoltate şi înaintarea României spre comunism. Expunerea: „Politica P.C.R. în problema naţională pentru edificarea societăţii socialiste multilateral dezvoltate". Vineri, 27 iunie, ora 19,00: Seară de poezii şi umor: Îşi dă concursul cenaclul literar şi de artă „Viaţa"; ora 18,00 **Clubul tinerelor fete. Medalion „Elena Cuza"**.

SĂPTĂMÎNA TV.

PROGRAMUL I

VINERI, 20 IUNIE

16,00 Teleşcoală. 17,00 Telex. 17,05 Emisiune în limba germană. 18,50 Tragerea Loto: 19,00 Tinerii îşi caută tinereţea. 19,20 1001 de seri. 19,30 Telejurnal. 20,00 Film artistic: „Comisarul Maigret se înfurie". 21,25 Publicitate. 21,30 Mai aveţi o întrebare: „Alcoolul, tutunul — alimente, stimulente sau otrăvuri?" (I). 22,10 24 de ore.

SÎMBATA, 21 IUNIE

10,00 Film serial pentru copii: „Săgeata neagră" (reluare). 10,25 Vetre folclorice: „Gorjule, plai strămoşesc" (reluare). 10,50 Ce ştim şi ce nu ştim despre.... 11,20 Telecinemateca (reluare). 12,55 Concertul orchestrei de muzică uşoară a Radioteleviziunii. 13,25 Telex. 13,30 Drumuri pe cinci continente. 14,20 Preferinţele dv. muzicale sînt şi preferinţele noastre. 15,05 Caleidoscop cultural-artistic. 15,25 Magazin sportiv. 16,40 Teleglob: Imagini din R.S.F. Iugoslavia. 17,00 Vîrstele peliculei. 18,00 Club T. 18,45 Laudă materiei (emisiune de versuri clasice şi contemporane). 19,00 Lumea copiilor. 19,20 1001 de seri. 19,30 Telejurnal. 20,00 Tele-enciclopedia. 20,45 Publicitate. 20,50 Film serial „Kojak". 21,40 Telejurnal. 21,50 Săptămîna sportivă. 22,00 Întîlnirea de la ora 10.

DUMINICA, 22 IUNIE

8,30 Deschiderea programului. 8,40 Cravatele roşii. 9,35 Daktari. 10,00 Viaţa satului. 11,15 Bucuriile muzicii. Primăvara timişoreană 1975. 12,30 De strajă patriei. 13,00 Album duminical. 15,00 Primii paşi în tenis. Lecţii cu I. Ţiriac. 15,25 Magazin sportiv. 16,20 Gabon. 16,30 Baladă pentru acest pămînt: Cetăţile Ponorului. 16,45 Cel mai bun continuă. 17,35 Nici un moment de plictiseală... cu Walt Disney. 18,05 Dosarele secrete ale tezaurelor. 19,00 Drumuri în istorie. 19,20 1001 de seri. 19,30 Telejurnal. Comentariul săptămînii. 20,00 Cutezători pornim în viaţă. 20,15 Marea hoinăreală. Producţie franceză. 22,10 Telejurnal. 22,20 Duminica sportivă.

LUNI, 23 IUNIE

16,00 Telex. 16,05 Avanpremiera săptămînii. 16,15 Frumoasă ţară, dulce Românie. 16,30 Emisiunea în limba maghiară. 19,00 Tribuna Tv. 19,20 1001 de seri. 19,30 Telejurnal. 20,00 Muzică uşoară. 20,10 Reflector. 20,30 Roman foileton: Aşa s-a călit oţelul. 21,35 Revista literar-artistica Tv. 22,10 24 de ore.

MARŢI, 24 IUNIE

8,30 Curs de limba germană. 9,00 Teleşcoală. 10,00 Curs de limba franceză. 10,30 Film artistic Misterioasele bile de aur. 11,55 Telex. 16,00 Curs de limba rusă. 16,30 Curs de limba engleză. 17,00 Telex. 17,05 Inscripţii pe celuloid. 17,25 Legile ţării, legile noastre. 17,35 Algoritm Tv. 18,05 Bucuriile muzicii. 19,20 1001 de seri. 19,30 Telejurnal. 20,00 Muzică instrumentală. 20,20 Revista economică Tv. 20,35 Seară de teatru. Marile vis de Radu Teodoru. 21,55 Vedete internaţionale. 22,10 24 de ore.

MIERCURI, 25 IUNIE

8,30 Curs de limba engleză. 9,00 Teleşcoală. 10,00 Curs de limba rusă. 10,30 Algoritm Tv. 11,00 Roman foileton: Aşa s-a călit oţelul. 12,05 Telex. 16,00 Curs de limba germana. 16,30 Curs de limba franceză. 17,00 Fotbal. A.S.A. Tg. Mureş — Universitatea Craiova. Semifinala Cupei României. 18,50 Forum. 19,20 1001 de seri. 19,30 Telejurnal. 20,00 Cadran economic mondial. 21,35 Festivalul de folclor Maria Tănase — Craiova 1975. 22,10 24 de ore.

JOI, 26 IUNIE

16,00 Teleşcoală. 17,00 Telex. 17,05 Din ţările socialiste. 17,15 La volan. 17,30 Mult e dulce. 17,50 Lecţii Tv. pentru lucrătorii din agricultură. 18,35 Muzică. 18,55 Comoara din insulă. 19,20 1001 de seri. 19,30 Telejurnal. 20,00 Voci tinere — muzica uşoara. 20,10 Ancheta T. Soluţia. 20,40 Festivalul comediei cinematografice. Comedia fără vîrstă. 21,30 Mai aveţi o întrebare? 22,10 24 de ore.

VINERI, 27 IUNIE

16,00 Teleşcoală. 17,00 Telex. 17,05 Emisiunea în limba germană. 18,50 Tragerea Loto. 19,00 Cititori de cultură românească — Goleşti, o familie de cărturari patrioţi. 19,20 1001 de seri. 19,30 Telejurnal. 20,00 O vioară pentru mai tîrziu. 20,20 Seară de balet. 20,40 Publicitate. 20,45 Festivalul comediei cinematografice la Tv. O noapte furtunoasa. 21,55 Varietăţi pe peliculă. 22,10 24 de ore.

SÎMBATA, 28 IUNIE

10,00 Cutezători pornim în viaţă. 10,15 Comoara din insulă. 10,40 Ancheta T. 11,10 Flori şi cîntece. 11,45 Legile ţării, legile noastre. 11,55 Muzică uşoară. 12,05 Festivalul comediei cinematografice la Tv. 13,20 Telex. 13,25 Biblioteca pentru toţi. 14,15 Telerama. 14,45 Spectacol muzical: cu Julie Andrews în... 100 de roluri. 15,15 Fotbal magazin. 16,30 Columne de lumină. 16,45 Muzică populară. 16,55 Vîrstele peliculei. 17,55 Caleidoscop cultural artistic. 18,15 Club T. 19,00 Lumea copiilor. 19,20 1001 de seri. 19,30 Telejurnal. 20,00 Teleenciclopedia. 20,45 Publicitate. 20,50 Kojak. 21,40 Telejurnal. 21,50 Săptămîna sportivă. 22,00 Întîlnirea de la ora 10.

SPORT

În frigare

Duminică nu a fost etapă în campionatul de fotbal. În acest sfîrşit de sezon, cînd toţi ne aflăm cu sufletul la gură, cînd tuturor ne bate inima în ritm de infarct, cînd toţi aşteptăm o rezolvare, onorata federaţie, cu calmul ei olimpian, cu ideile ei mari, la care îţi vine să urli precum cîinii la lună, a decis să nu se joace fotbal, a decis să ne lungească boala, să ne învîrtă în frigare şi să ne stropească cinic cu mujdei de usturoi. Merita oare meciul cu olimpicii danezi atîtea măsuri de precauţie, mai ales după acel 4—0 de acasă? Se zice că cine s-a fript cu ciorbă suflă şi-n iaurt, dar ciorba scoţiană e uncrop, iar iaurtul danez doar lapte covăsit, aşa că zicala trebuia interpretată de federaţie, nu luată ad litteram.

Dar acum, dacă aşa s-a făcut, aşa să fie; pînă la măsuri inteligente trebuie să ne mulţumim cu cele boante.

*

Multă vreme am tot aşteptat ca celebrul arbitru Nicolae Rainea, meşter de rulmenţi şi textier la brigăzile artistice sindicale, preţuit pentru corectitudinea sa pe terenurile de fotbal şi pentru duioşia cu care priveşte apele rîului Bîrlad cînd revarsă — multă vreme, zic, l-am aşteptat să arbitreze la Iaşi, să-l vedem şi noi, să ne convingem că e aşa cum se zice. În sinea noastră, reproşam chiar colegiului de arbitri că n-are încredere în el, că-l suspectează de părtinire, ca moldovean ce se află. Iar acum cînd, în sfîrşit, Rainea a arbitrat la Iaşi (meciul **Politehnicii** cu **Steaua**) ne declarăm satisfăcuţi că nu l-am văzut pînă acum strivind cu crampoanele gazonul stadionului nostru şi respirînd poeticul aer al Copoului. Îmbătat de teii noştri, Rainea şi-a pierdut uzul raţiunii şi în locul unei ţinute corecte a adoptat una în funcţie de ce s-ar putea spune la colegiul arbitrilor. L-a suspectat colegiul că la Iaşi ar putea să nu fie corect? Ei bine, el a arătat că teama colegiului a fost neîntemeiată. Şi a arătat, blagoslovindu-i pe ieşeni cu ploaie de cartonaşe galbene la fiecare fault de joc. Ne miră că nu le-a avut la îndemînă şi pe cele roşii. Dar oricum, efectul a fost cam acelaşi, întrucît ca urmare, Simionas şi Ciocîrlan n-au putut juca în etapa următoare; bălat cu ochi ager, Rainea i-a ales pe cei mai buni. Ce şi-a zis, tot n-au ieşenii nici o grijă, hai să le dau eu una.

Mulţumim, Rainea, şi mai poftim!

Nu am fi scris toate acestea despre bîrlădeanul cu ecuson internaţional, dacă n-am fi primit o scrisoare de la un cititor (prof. C. Ionescu, str. Sărărie nr. 190, Iaşi) care, pe lîngă reproşurile ce i le-am făcut şi noi lui Rainea, îl mai apostrofează şi pentru un 11 m refuzat **Dinamo**-ului la Cluj-Napoca. Aceste două fapte ar putea însemna **retrogradarea** Politehnicii, ceea ce ar întări, desigur, încrederea colegiului de arbitri în corectitudinea lui Rainea (pentru cinstea şi valoarea căruia chiar în această pagină s-a pledat mult, cu ani în urmă, cînd Rainea căta a se impune).

Cum e povestea aceea cu scosul ochilor?

INTERIM

P.S. Un cititor din Ţibăneşti, judeţul Iaşi, întreabă cine este acest **Interim**. Răspund: sînt eu, **Ştefan Oprea**.

La Budapesta:

Cu Jékely Zoltan, despre Ovidiu, Eminescu, Blaga

Prima întîlnire budapestană cu poetul Jékely Zoltan mi-a fost prilejuită de o reuniune a delegaţiilor de scriitori din ţările socialiste, participante la cea de a treizecea aniversare de la eliberarea Ungariei. În saloanele Uniunii scriitorilor maghiari, m-a impresionat figura de ascet a unui bărbat care, aşa cum aveam să aflu mai tîrziu, trecuse de şaizeci de ani, fără ca prin întreaga lui înfăţişare să arate acest lucru.

Ne-am revăzut apoi la o şezătoare literară găzduită într-o casă de cultură de pe malul Dunării şi, în sfîrşit, într-o splendidă dimineaţă de mai, la o cafea, într-un expres de sub muntele Gelert. Ştiam în momentul întîlnirii că se născuse în 1913 la Aiud în Transilvania, ca fiu al scriitorului Aprili Lajos ; că debutase în 1936 ; că primise în 1939 premiul Baumgarten ; că era autor a opt volume de versuri şi a unui impresionant număr de traduceri. Cu cîteva zile înaintea acestei întîlniri primisem la hotel ultima sa carte — **Către diavolul timpului**.

Poetul Jékely Zoltan e în egală măsură un pasionat pentru problemele contemporane ca şi pentru meditaţiile grave privind condiţia umană. Un poet al tumulturilor vieţii dar şi al neliniştilor omului în faţa universului şi a morţii. Un umanist declarîndu-se fără echivoc împotriva forţelor oarbe şi a stihiilor timpului : un bun cunoscător al limbii şi literaturii române ; un prieten sincer al poporului nostru.

În aceste împrejurări, convorbirea noastră a demarat fără jenantele eforturi de acomodare aproape inevitabile în astfel de întîlniri.

— Am asistat la conversaţia purtată cu colegul meu Paul Anghel în seara primei noastre întîlniri şi am înţeles că sînteţi un mare admirator al lui Ovidiu. Pot să vă întreb ce înseamnă „romanul exilat la Tomis" pentru poetul Jékely ?

— O mare pasiune adolescentă, abandonată apoi în anii tinereţii spre a izbucni şi mai violent odată cu maturitatea. Abia tîrziu am descoperit că **Metamorfozele** nu sînt „basme", ci o formidabilă carte a mitosului antic. Ovidiu coboară aici poezia direct din vis, din arhetipuri.

— Dar Ponticele ?

— Ponticele sînt fără îndoială marea lui operă, o confesiune construită în jurul unui lait-motiv, prezent atît explicit cît mai ales implicat în scriitura poemului : conflictul cu puterea imperială, neînţelegerea cu care lumea îl tratează pe poet. Ovidiu n-a fost înţeles nici de August şi nici de contemporani. Epoca nu l-a meritat. L-am simţit mai aproape după ce am fost la Tomis. Aici m-am întîlnit cu rădăcinile lui geto-sarmatice. Stăteam nopţile şi meditam sub stelele lui. Erau aceleaşi stele pe care şi el le privise cu aproape două milenii în urmă. Călcam cutremurat peste nisipurile peste care trecuseră şi sandalele lui. Cerul era aici altfel decît la Roma şi la Sulmona. Era de fapt cerul sub care izbucniseră în poezia lui, cele mai adînci zone umane atinse vreodată de poet. Dincolo de aceste zone e abisul. Era acelaşi cer sub care avea să viseze, peste secole, Eminescu !

— Cînd v-aţi întîlnit cu Eminescu ? Vă mai amintiţi împrejurările ?

— Cel dintîi mi-a vorbit despre extraordinar de marele poet care e Eminescu, tatăl meu. El a tradus în 1923 **Luceafărul** în limba maghiară. Apoi călătoria în profunzimile geniului său am făcut-o bucurîndu-mă de ghidajul profesorului meu de română de la Aiud, I. Ilieşiu. Pentru mine Eminescu devine un al doilea Ovidiu, exilat şi el într-un Tomis al neînţelegerii, de către o societate absurdă care nu-i înţelegea geniul. La Eminescu m-au atras mai ales poeziile filosofice. El e unul dintre marii poeţi meditativi ai lumii. În 1964 am făcut parte dintr-o delegaţie a scriitorilor maghiari care participa la sărbările în chinate lui Eminescu în România. Aveam atunci la mine peste 30 de poezii traduse. (Jékely Zoltan se lasă o clipă furat de cine ştie ce amintire şi începe să recite, în româneşte, din Eminescu. Reluată, convorbirea alunecă pe nesimţite spre Blaga. Fără să-l mai întreb, interlocutorul meu se mută în universul blagian, dezinvolt şi entuziast).

— Şi cu Blaga mi-a făcut cunoştinţă tatăl meu. El i-a tradus, imediat după 1920, cinci poezii. Adevărata întîlnire dintre noi s-a produs însă abia în 1946 la Cluj. Atunci mi-a dăruit cu dedicaţie volumul **Nebănuitele trepte**, pe care apoi l-am tradus aproape în întregime. Regret mult că după aceea nu ne-am mai putut întîlni. Moartea lui prematură m-a îndurerat profund. În 1974 i-am închinat o poezie, apărută şi în ultima mea carte — „Buchet de mirt sălbatec, pe mormîntul lui Lucian Blaga". Pentru mine ca poet, Blaga face parte dintr-un triumvirat sfînt, alături de Ady şi de Rilke. Nici unul dintre poeţii moderni n-a reuşit ca el să ridice sufletul clasic spre nelinişte şi tensiune, fără ca prin aceasta, acest suflet să-şi piardă profunzimile. Blaga oferă oricărui poet, indiferent de vîrstă, o lecţie de simplitate şi de adîncime.

— Aţi pomenit de vîrste. Ce-aţi putea să-mi spuneţi despre generaţiile tinere de poeţi maghiari ?

— Am legături cu mulţi poeţi tineri care continuă bunele tradiţii ale poeziei europene şi mondiale. Nu poţi evolua normal dacă n-ai învăţat nimic de la clasici şi de la cei care pînă mai ieri erau modernii secolului 19. Clasicii nu pot fi ignoraţi. E ca şi cum ţi-ai închipui că din genealogia ta, ar putea lipsi un bunic. Că poţi sări fără nici o dificultate peste el, ignorîndu-l.

— Dar modele poetice ?

— Există fireşte şi mode, dar ele nu se bucură de prea multă atenţie. Tinerii poeţi, unii tineri poeţi, care aleargă după noutăţi cu orice preţ, ajung în situaţia de a nu putea să spună nimic chiar dacă vorbesc despre nimic. Eu nu refuz necesitatea de a inova în poezie. Resping numai falsul, impostura. Nu sînt un bătrîn în afara timpului acesta dar gîndesc poezia din orizontul unui umanism generos şi elevat. Acest umanism mă face cîte odată să prefer retragerile la cabana mea de la Vişegrad. Acolo, pe malurile Dunării, mă simt mai tînăr, mai liber, mai om ; acolo mă întîlnesc nestingherit cu „sfinţii mei" — Ovidiu, Eminescu, Ady, Rilke, Blaga — Şi cu alţii ... Şi cu alţii ... .

În drum spre hotel străbatem la braţ strada Bella Bartok şi cîntăm :

O vino iar în al meu braţ
Să te privesc cu mult nesaţ ...

Ajungem fără să ne dăm seama, în piaţa Kosztolanyi. Aruncăm o clipă privirile spre lac. Apele stau singure în soare, liniştite şi albastre. Sufletul meu le vede cu lebede. Privindu-l mi se părea că poetul Jékely Zoltan ascultă, în amintiri, plutirea înaltă şi pură a versului eminescian şi vede, ca şi mine, lebede fantastice pe apele lacului. Lebede ducînd cu ele poezie şi prietenie.

Lucian VALEA

Centenar Rilke

Spaţiul metaforei universale

„Fericiţi cei ce ştiu că-napoia tuturor graiurilor stă negrăitul".
(Rilke)

Într-o lucrare anterioară (**Semnificaţii spaţiale în pictură**, Ed. Meridiane, 1973), arătam că spaţiul pictural modern ar putea fi numit „rilkean" : un spaţiu iradiind din suflet, un spaţiu care „se dilată", sporind şi reinventînd spaţiul fizic dinafară, transmutîndu-l în interioritate. Căci „niciunde nu va fi lumea decît înăuntru". De aceea, afirmă Rilke, totul trebuie preschimbat „infinit în noi înşine", în „inimă nezărită". Iar a deveni noi înşine însemnează a ne transforma în acel spaţiu cast unde poate începe oricînd fapta pură, care este **năzuinţa către negrăit.** Şi este necesar să devenim noi înşine pentru a plăsmui un centru primordial de iradiere şi interferenţă, de convergenţă şi osmoză cosmică.

„Sînt o strună mare peste largi rezonanţe-neordată" : totul pleacă de la aceste rodnice larguri ale inimii care ne depăşesc fiinţa şi pe care „de mu de ani n-am ajuns să le umplem", ceea ce este un îndoit noroc : căci în nemăsura lor se pot avînta liber aspiraţia, tensiunea, suflul, şi putem da găzduire infinitelor zări din afară.

Aventura înaltă a comuniunii cu inefabilul fără hotare din jur începe cu risipirea preaplinului nostru în lucruri, mai precis, „în spaţiul dintre jucării şi lume", adică spaţiul disponibilităţii absolute. Căci acela este locul creat dintru început pentru „fapta pură".

„Din mîinele mele împrăştiată,/ în grădinile albastrului toată mă voi risipi".

Acesta este începutul logodnei, al metaforei universale. Cea mai uşoară mişcare, înfiorarea noastră cea mai plăpîndă intră în seismica fiorului universal ; răsuflarea noastră „asemeni unui leagăn înaltă şi coboară stelele". Exalăm în lucruri asemeni unui parfum şi universul în care ne dizolvăm este impregnat de fiinţa noastră.

Astfel, cheltuindu-se în tot mai vaste cercuri „ca o vijelie, ca un vultur, sau ca un mare cîntec", „ca o linişte astrală peste cetatea ciudată a timpului", poetul introduce în spaţiul lumii un spaţiu nou, un văzduh al uimirii, al stării poetice. „A cînta înseamnă a fi". „Zvîrlind zări" din făptura te preschimbată în sunet, toate se vor pătrunde de acel sunet şi duhul lucrurilor „va zbura către aurora cîntecului tău". Comuniunea universală este înrudire prin consonanţă de vibraţie.

Căci, repetăm, nu numai centru de iradiere este lăuntricul nostru, dar şi de concentrare cosmică : cineva care undeva în lume plînge sau rîde sau pleacă sau moare, toţi se îndreaptă spre noi. Pentru ca mereu mai îmbogăţiţi cu străinele fioruri şi suflete să pulsăm spaţiile inimii noastre în univers : sistole şi diastole ale ritmului universal.

Pentru a avea loc comunicarea este necesar să ne sublimăm fiinţa în pură aşteptare, în aspiraţie uimită, în tensiune poetică, în pură risipire de har : numai atunci vom căpăta **iluminarea.**

Şi iluminare însemnează confundarea cu nezăritul din jur, cu centrele de iradiere ale negrăitului, interpătrunderea cu nemărginirile potenţiale din adîncimile lucrurilor, cu expansiunile lor latente, cu puterile vibrante, cu puterile poetice (transfigurante şi „creatoare" în acelaşi timp), puteri care se pot afla, nebănuite, oricînd vecine cu noi :

„Şi se poate că vreo necuprinsă putere/ palpită aici, foarte aproape".

Căci revărsarea înafară nu e nicidecum un act unisensic, plecat doar din noi şi fără răspuns. Dimpotrivă, este vorba în mod esenţial de interpătrunderi, de schimburi, de o metaforizare cu dublu curent. Un schimb de spaţii sufleteşti cu restul. Lumea cîntului, a poemului, devine o vastă răscruce a acestor schimburi, un infinit cîmp magnetic unde toate sînt deschise unele în celelalte. Revărsarea în afară este cu putinţă tocmai fiindcă poetul „este prea plin de multa lume" din care se adapă în fiece clipă. La rîndul lor lucrurile cărora poetul se dăruie devin bogate şi-l cheltuiesc, îl preschimbă în sporuri de zări ale încîntării poetice.

„O, cum se întrepătrund marile îmbrăţişări !" Spre aceste mari îmbrăţişări sufletul uimit se aruncă în spaţiu. Pentru ca, izbăvit de antagonicele stări, să devină etern, „părtaş cu cerul".

„Stelelor, stelelor !
Nu vine cumva de la voi desfăţarea
iubitului înaintea
feţei iubite ? Nu-i oare privirea lui
pătrunzînd
înăuntrul chipului ei cel pur, un dar
al preacuratelor astre?".

Plecarea noastră în lucruri este fără margini. „Cum am putea îngusta chemarea odată rostită ?". Interferenţele şi osmozele merg pînă departe în timp. Secvenţe ale trecutului şi viitorului, — ca şi la Rabindranath Tagore, — răzbat în clipa de faţă. O oglindă, cea mai visătoare, aşteaptă să străbată printr-însa chipul lui Narcis. Iubirea viitorilor îndrăgostiţi aşteaptă sus pe orbitele cereşti. Fără să ştie, iubita ademeneşte hăuri de vremi afunde în făptura celui drag.

În mijlocul tuturor interferenţelor universale, fii

„vrăjita putere la răscrucea
simţurilor
şi sensul ciudatei lor întîlniri".

Să ne lăsăm sunaţi în clopotniţele universului, sporind aşa spaţiul cu ritmicele noastre prefaceri. Aceasta este cea mai grea încercare, cea mai înaltă experienţă. Aşa vom putea să dăm cadenţelor lumii răspunsul care de fiece dată ne face să le depăşim antrenîndu-le în propria noastră cadenţă. Aşa vom putea spune pămîntului împietrit : „curg" şi apei grăbite: „sînt".

Schimbul de spaţii tensionale este posibil pentru că orice lucru aparent delimitat, conturat, definit, este în realitate scoarţa unei puteri iradiante, a unei zări a negrăitului mereu în dăruire. Căci „nimic nu e el însuşi" şi „nicăieri nu este oprire". Ci totul este solie de comuniune şi depăşire poetică. Mai mult, totul este în stare de a pune lucrurile în incertitudinea potenţialităţii, a reînceputului.

În felul acesta orice lucru şi orice contur sînt scoase din aparenta geometrie şi fixitate, li se conferă deschidere absolută către orice zare, orice timp şi orice putinţă şi peste putinţă ; astfel, ele sînt transformate într-o multitudine infinită de centre în perpetuă transmutare, capabile să replăsmuiască nu numai propriul lor spaţiu lăuntric, dar şi spaţiile sufleteşti din jur : totul devine în felul acesta un vast cor de intensităţi, de încordări către mai curat, către transfigurarea pură.

Credinţa în noapte a lui Rilke este credinţa în potenţialităţile nemărginite nu numai ale necunoscutului, şi ale nevăzutului, dar şi ale indefinitului, ale nespusului, credinţa în nenumăratele sale latenţe germinale. Este spaţiul originilor infinite zăcînd în întunericul conceput ca început pur :

„Întunerec al originilor,
te iubesc mai mult decît flacăra
care pune hotare lumii.
. . . . . .
Căci tu, întunerec, ţii totul în tine :
chipuri, văpăi, sălbăticiuni şi pe
mine însumi,
oameni, puteri".

Lucrurile sînt trupuri de viori în care vibrează întunericul bogat în făgăduinţele toate. „Noapte, o tu chip în adînc destrămat într-al meu !". Originile, sub forma nemărginitelor bezne, condensate din lumină, fac ca întreaga frumuseţe dintîi a lumii să treacă prin fiinţa noastră. Largile spaţii pierdute în bezna adîncilor vremi se înclină spre penumbrele sufletului nostru încărcat cu nebănuitele spaţii ale negrăitului.

George POPA

Succes muzical

Cîteva tăieturi din ziare belgiene şi o fotografie, toate marcînd încă un succes de prestigiu al şcolii muzicale româneşti. Un succes ce se cuvine comunicat cititorilor, mai ales celor tineri, pentru care mirajul succesului se întruchipează, cel mai adesea, caleidoscopic, fără mari diferenţieri de nuanţă. De pildă, efemerida „stea fără nume" poate echivala, pentru mulţi, cu o aspiraţie, cu o realizare, aplaudată zgomotos, în faţa căreia discreţia entuziasmului prilejuit de apariţiile scenice ale slujitorilor adevăratei muzici păleşte.

Cuvinte elogioase, de cele mai multe ori superlative, au apreciat „talentul excepţional al celor doi artişti care au prezentat un program de o înaltă valoare muzicală şi artistică" în cîteva oraşe din Belgia. Este vorba de cele 14 concerte, susţinute de pianista Luminiţa Ghencea şi clarinetistul Ştefan Korody, amîndoi absolvenţi ai conservatorului „Ciprian Porumbescu".

Cunoscută publicului român, Luminiţa Ghencea se remarcă prin sensibilitatea, luciditatea, sensul global al interpretărilor sale. Talentul rafinat, autoritatea în muzica de cameră, o situează printre cei mai buni interpreţi din lume ai repertoriilor solistice pentru două instrumente de Bach, Mozart, Beethoven. Membru al cvintetului „Musica Nova", Ştefan Korody se distinge încă de la primele sale concerte prin stăpînirea perfectă a instrumentului, prin frumuseţea şi candoarea, logica şi forţa dezinvoltă a interpretărilor sale. Turneele întreprinse în Polonia, Cehoslovacia, Portugalia, R.D.G., Bulgaria, Ungaria, i-au certificat talentul, considerat de critica de specialitate „fenomenal".

Concertînd în Belgia, cei doi solişti români s-au bucurat de o însufleţită primire atît din partea melomanilor cît şi a presei. „Un regal muzical", „extraordinarul duo român", „talente excepţionale" sînt formulări elocvente în acest sens. Programele concertelor şi recitalurilor au cuprins „Sonata în sol minor" pentru clarinet şi pian de Johann Sebastian Bach, „Sonata în si bemol major" pentru pian şi clarinet de Mozart, „Insula fericită" de Debussy, „Structuri" de Czako Adam, „Sonata în mi bemol major opus 120" pentru pian şi clarinet de Brahms, „Sonata pentru clarinet şi pian în mi bemol major" de Saint-Saëns. „Preludiu în do major" pentru pian de Bach, „Incantaţii" de Myriam Marbe. Măiestria celor doi solişti s-a manifestat de asemeni în interpretarea pieselor din Johann Strauss, Gershwinn, Luigini, Fucik.

Luîndu-şi rămas bun sub semnul prieteniei de la publicul belgian, Luminiţa Ghencea şi Ştefan Korody au dat „o lecţie care nu este numai de muzică", după cum afirma cotidianul „Le Républicain Lorrain".

V. B.

CRONICA
Săptămînal politic-social-cultural

Colegiul de redacţie : LIVIU LEONTE, redactor şef, ANDI ANDRIEŞ, redactor şef-adjunct, ŞTEFAN OPREA, secretar general de redacţie, N. BARBU, VASILE CONSTANTINESCU

Redacţia şi administraţia : Iaşi, str. V. Alecsandri nr. 8 ; telefoane : 11430, 15847.

Tiparul : Întreprinderea Poligrafică Iaşi, str. V. Alecsandri nr. 6.